

P. 11
34

ANUL V, Nr. 7-9

IULIE-SEPTEMBRIE, 1939.

APOSTOLUL

— REVISTA DIDACTICA ȘI LITERARA —

Inscr. Trib. Neamț Nr. 10,272 | 1938, Cenzurat.

Biserica din Șerbești

Administrația: Revizoratul Școlar Neamț.

17583

Apostolul

Revistă didactică și literară

Apare sub îngrijirea unui cerc didactic.

Anul V, Nr. 7—9.

Iulie-Sept., 1939.

Fondatori: C. Luchian, V. Gaboreanu, V. Scripcaru, Eufr. Manoliu, V. Andrei, C. Turcu, Alex. Gheorghiu, M. Avadanei, D. Hogeia, T. Macovei, M. Stamate, I. Rafail, I. Stroia.

Comitetul de conducere: Victor Țăranu, V. Gaboreanu, C. T. Pricop, Sim. Purice, V. Scripcaru, Eufrosina Manoliu, M. Avadanei, C. Turcu, Th. Ursu, și V. Dorohonceanu. Cenzor: Vultur Orendovici.

Colaboratori: Andrei Victor, Arhire Ioan, Avadanei Mih., Capșa Grigore, Cojocaru Mih., Dorohonceanu Florica, Gabrea Iosif, Gavrilescu Pr. Mihai, Ghițescu Vasile, Macovei Teofan, Manoliu Eufr., Mareș D., Moga N., Moroșanu George, Nichita Mih., Parfenie Octav, Popa Costică, Popovici P., Săvescu Pr. D., Stamate Mih., Stratilescu Lucia, Tanase-Teiu C., Țăranu Victor, Tăzlăuanu Ion, Țipa D. D., Trautzel I., Trifan D., Turcu Const., Ungureanu Pr. N., Ursu Th.

Redactor: Victor Țăranu.

Abonamentul: 80 lei anual.

Pentru instituții 200 lei.

Redacția: Str. G. V. Andrieș, Nr. 8, Siatra-Neamț.

S r e f a ță .

ȘCOALA.

Mai multă școală nu va fi niciodată de prisos.

Fie vremuri de pace sau de război, școala își are rolul principal în formarea caracterelor. Căci despre aceasta trebuie să ne îngrijim tot mai mult acum. Să ne îngrijim aceia care suntem chemați pentru aceasta și aceia cărora li s'a încredințat soarta școlii.

Mai mult decât odinioară în trecut, mai mult chiar decât în prezent, școala trebuie să intre pe primul plan al preocupărilor politico-sociale; căci școala formează pe ostaș, pe cetățeanul dela vatră și pe profesionist.

Dacă școala rezumă înaltele principii etice, societatea nu poate decât să i se conformeze întocmai. Dacă societatea e viciată, școala poartă toată răspunderea. Școala cu slujitorii ei! Și ponosul îl poartă toți; toți, chiar și aceia cărora nu le-a mai rămas decât cinstea și sărăcia.

DASCĂLII.

Dela școală la cazarmă pornesc ei cei de totdeauna: dascăli. Pornesc mânați de sentimentul datoriei, pentru ca să le fie oricând împăcată conștiința. Numai cu această conștiință împăcată, dascălul se mai poate întoarce la catedră. Numai cu această conștiință împăcată este posibilă noua zidire a sufletului românesc.

Oricine s'ar fi sustras chiar pentru o clipă dela această imperioasă datorie, a trădat depe acum și armata și școala.

ȘCOLARII.

Armata albă, cheazășia de pace perpetuă, se profilează luminos în perspectiva vremurilor.

Ca lăstunii, sub acoperișul școlii, copiii vin la cuiburile lor de lumină. Vin curați și la suflet. Vin mulți dela vetre sărace, Vin pe același drum cu părinții lor, care pleacă la cazarmă.

Cei care îi primesc pe școlari să le deschidă acestora tot mai larg ușile școlii și ferestrele sufletului.

CETĂȚENII.

Cetățeni și cetățeni...

In timp ce Țara mare, trezită de noi evenimente, se află la răscrucea unui nou destin, prin cetate se strecoară hienele apocaliptice ca să samene panica. S'au găsit cetățeni care să goleaască magaziiile pentru a-și asigura depozite personale de alimente, pânzeturi și stofe—scumpind astfel vieața; s'au găsit și unii care să difuzeze știri fantastice la încrucișări de ulițe, ori să cultive defetismul.

S'au înșelat toți; dacă nu s'au condamnat singuri: mai devreme la disprețul public, mai târziu la carceră. Presa a dat alarma.

Rezistența fizică și morală a imensei mulțimi—gata la datorie—e de nesdruncinat!

Victor Țăranu
profesor

Monografia bisericii Sf. Gheorghe **din Șerbești Jud. Neamț *)**

(U R M A R E)

3) Cărți și însemnările depe ele.

Dau în prezentul număr al revistei, un important capitol din monografia bisericii din Șerbești, în care se vede legătura lui Vasile Lupu și a rudelor sale boierii Cantacuzini, cu satul și biserica.

* * *

Înainte de a descrie multele și vechile cărți și însemnările depe ele, merită deosebită și prima atenție un obiect, care, deși obiect, totuși îl consider ca o carte a istoriei bisericii.

E vorba de „Pomealnicu Vasilii Voevodu” titlu de pe el. E un obiect ce merită atenție deosebită din punct de vedere istoric. E un triptic de lemn cu două uși, în două părți. Pe uși e pictată Buna Vestire; pe stânga Arhanghelul Gavril, pe dreapta Maica Domnului cu cartea deschisă pe pupitru, aducându-i îngerul sfânta veste. Obiectul e vechi de tot, mâncat de cari, abia se mai ține, cu pictura despoiată. Sus are oarecare sculpturi, însă roase. În vârf, probabil a avut vreo cruce, care a fost mâncată de cari și a căzut. Pictura ce a mai rămas, e gata să se despoaie fiind crăpată. Fictură rudimentară, Arhanghelul Gavriil cu mâna dreaptă binecuvintează, în stânga ține floarea de crin, simbolul inocenței. Maica Domnului a rămas pironită în loc la vederea îngerului.

Deschizând ușile înlăuntru, găsim scris sus: titlu și morții în literă slavonă și unele cuvinte slavone: „Pomealnicu Vasilii Voevodu GSPJ DA EGO“= (și a Doamnei sale).

Fondul e alb, literă roșie în chirilică, multe litere și cuvinte necomplete, din cauză că s'a cojit vâpseaua de vechime;

*) Vezi revista „Apostolul” Nr. 1—3 Ianuarie—Martie 1939.

aproape nu se mai pot citi cuvintele, cu toate că litera e bine pictată. Noroc că mai este un pomelnic mai nou, copie după acest vechi, tot cu literă chirilică, bine păstrat, după care am putut ușor constata numele morților din cel vechi. Numele sunt aceleași, cu deosebire că la acel nou s'au mai adăugat alte nume mai noi. Acest nou e tot așa pictat—Buna Vestire în față, iar sus are marca rusească bronzată, sculptată cu vulturul cu două capete.

După titlu se înșiră morții: „Todocsa (soția lui Vasile Lupu), Catrina I CED IHĂ, Coste (Bucioc) (socrul lui Vasile Lupu ¹⁾), Ștefan Voevod I POSPOJDA, Maria, Ruxanda fiicele lui Vasile Lupu ²⁾), Irina, Marta (Marga), Sirca (surori?) ³⁾), Mihai Racoviță Voevod, I GOSPOJDA EGO=(și doamna sa) Ana, I CED IXĂ=(și fiii săi) Constantin, Ioan, Ștefan, Mihai, Dimitrașcu, Maria (fratele și cumnata lui Mihai Vodă) ⁴⁾), Nastasie, Ruxanda, Catrina“. „Neamul Cantacuzinilor“ (în continuare) „Vii și morți: „Iordache vel vist (ier), Catrina I CED IHĂ, Grigoraș Toderășco vel vist (ier) Sahta I CED IHĂ, Lupul, Ștefan, Monahul Varlaam, Catrina, Ioan, Grigoraș, Maria Cantacuzeniia, Iordachi, Coste, Ion, monahia Martha, Ilie vel vist (ier), Maria I CED IHĂ Safta, Catrina, Maria, Balașa, Maria, Ștefan Ba(sa)raba Voevod (fiul Brâncoveanului sau Balașei Cantacuzino) ⁵⁾ Iordache vist, Catrina I CED IHĂ, Ilie, Constantin, Ion, Iordache, Ion Balașa, Mariia, Pulheria, Satha, Șerban vel stol(nic), Toderășco vel Med(elnicer), Iliana I CED IHĂ, Ion vel Spăt(ar) (Logofătu) ⁶⁾, Maria, Mihai, Maria, Nastasia, Ioan, Iordache, Catrina, Ilie, Teodor, Maria, I CED IHĂ Ileana, Nastasia, Ilie, Ioan, Constantin, Ralu, Maria, Nastasia, Catrina, Satha Cantacuzino... acesta să-l... nu pue nimene în acest pomelnicu că să va giudeca cu pravila bisericeii“.

Partea III-a

„Coste vel vor(nic) Bucioc I KNEGHINA EGO I CED IHĂ, Toader, I KNEGHINA EGO Roxanda I CED IHĂ, Miron (Costin) ⁷⁾ vel Logofăt, Ileana I CED IHĂ, Constantin, I KNEGHINA EGO I CED IHĂ“.

1) N. Iorga „Inscripțiile din bisericile României, București“ pp. 223-224.

2) Idem.

3) Iorga „Studii și documente „vol. III pag. 51.

4) Iorga „Inscripții... „op. cit. pag. 234.

5) Iorga „Inscripții... “

6) Idem „E cronicarul care, ca spătar mulți ani, a avut la urmă și logofeția.

7) Idem.

(Aduși) „Radu, Maria, Ștefan, Matei, Maria, Catrina, Ioan, Vasile, Iordachi Hatman, Catrina, Ana, Catinca, Mari, (în copie și Maria, Sava)“. — Acesta e pomelnicul lui Vasile Lupu și a rudelor lui (Cantacuzinii) ce au fost proprietari ai satului până în anul 1880, când familia lor s'a stins, iar moșia s'a înstreinat.

Dau—pe cât am cercetat și găsit—originea Cantacuzinilor în Șerbești. Citez din cartea: „Din arhiva Gheorghe Gr. Cantacuzino“ de Ioan C. Filitti, membru corespondent al Academiei Române, 1919.

„... Genealogia Cantacuzinilor nu știu că fiul lui Șaitanoglu care s'a căsătorit cu fiica lui Rally, este Andronic și nici că Andronic este fiul lui Saitanoglu. Știe numai că de la Andronic pornesc toți Cantacuzinii din Țările Române. Andronic a sprijinit candidatura lui Mihai Viteazul la scaunul Țărilor Românești. În istoriografia noastră este identificat cu Andronic vel vistier la 1592, care figurează în hrisovul dat de Mihai, din Iași la 5 Iunie 1600 și cel de la 9 Iulie, același an a lui Neculai Patrașcu... Andronic vistierul a fost omorât la Giurgiu, la 1600, de serachinul Mahmud Pașa, din ordinul Sultanului Mahmud al III-lea.

Andronic Cantacuzino a avut șase fii ziși Șaitanești, după porecla bunicului lor ¹⁾ și fiice:

I Balașa, moartă tânără la 10 Noemvrie, 1634 ²⁾.

II Tudosia, căsătorită în Moldova încă dela 1630 cu un Daraban.

III Dimitrie, care s'a dus în Crimeia și s'a turcit.

IV Enache, vel vistier în Moldova la 1631.

V Iordache se dovedește în Moldova de la 1630. La 1634 e vel vistier, la 1638 biv vel vistier (e același din pomelnic după vii și morți). E același cu Iordache Cantacuzino vel spatar (1644-5), a cărei soție, Alexandra, era văduvă la 1655. Prin cea dintâi soție, Ecaterina, (în pomelnic Catrina), era cumnat Vasile Lupu. „cu Nota 4 jos:“ Din Iordache scoboară Cantacuzinii din Moldova, în privința cărora mă mărginesc a reproduce la sfârșitul volumului tabloul genealogic, întocmit de prof. Tănoveanu pentru Doamna Ecaterina Gh. Gr. Cantacuzino“ (care tablou lipsește din cartea cercetată de mine).

Din cele expuse, se vede că originea Cantacuzinilor, în Șerbești, e de la 1630 când a venit Iordachi Cantacuzino „cel dintâi Cantacuzin în Moldova“ în Șerbești și care a fost cum-

1) Cronicarul Radu Popescu, în Magazin istoric IV, 27⁴;

2) Poate să fie Balașa din pomelnic,

nat cu Vasile Lupu, ținând în căsătorie pe Ecaterina, fiica lui Coste Bucioc, care era soră cu Todocsa (Teodosia) soția lui V. Lupu. Probabil că satul Șerbești, înainte de căsătoria lui Iordachi Cantacuzino și a lui Vasile Lupu, să fi fost proprietatea lui Coste Bucioc, care măritând pe fiicele sale, să fi dat moșia (satul) ca zestre fiicelor sale. Așa se explică legătura lui Vasile Lupu cu satul Șerbești „care era proprietatea acestui domn“ cum observă și episcopul Melchisedec ¹⁾.

Coste Bucioc e neam de mare boier în Moldova, ai căruia strămoși se găsesc în secolul 16-17. El a fost mare vornic, sfetnicul lui Graziani și a fost ucis la 1620 de Schender-Pașa. Fiica sa Todocsa, soția lui V. Lupu, a murit la 1637 ²⁾.

Acest Coste Bucioc împreună cu soția sa Candachia, a reînnoit între anii 1611—1618 Mănăstirea Râșca din jud. Baia, înzestrând-o și cu odoare. ³⁾.

Din pomelnic se vede că Maria și Ruxanda erau fiicele lui Vasile Lupu. Mai jos, în rubrica „Vii și morți“ găsim și pe Toderășco, vel vistier. Despre aceștia se găsesc menționări în N. Iorga:

„Toderășco Cantacuzino și doamna Ruxanda fiica lui Vasile Lupu. Din documentele tipărite sau rezumate de V. A. Ureche din „Analele Academiei Române XI p. 123, se știe că Toderășco Cantacuzino (fiul lui Iordache), văr prin mama sa, fata lui Coste Bucioc cu doamna Ruxanda, a căpătat prin dietă acesteia moșia Preutești (jud. Baia); dar că pentru această moșie au fost destule încurcături în urma uciderii Ruxandei de o ceată de Cazaci, în mănăstirea din Cetatea Neamțului (?), unde ea căutase adăpost ⁴⁾ „Intr'un document de al lui Duca Vodă, dat din Iași la 20 Febr. 7187 (1679), găsim tot relativ la Ruxanda, că Duca Vodă scutește satul Preutești, „care sunt ai Dumisale Ruxandei Doamnei“. Această Ruxandă a fost căsătorită la 1650 cu Timuș Hmilnițchi, hatmanul Cazacilor și ucisă de Cazaci la 1687. „Acum la judecata lui Constantin Cantemir, datată la Iași 1 Mai 7197 (1689), Dumnealui (Vasilașco) au scos o dietă de la răposata mătușa sa Doamna Ruxanda, făcută mai de înainte de perirea ei cu doi ani.. și după acei doi ani, tâmplatu-s'au mari primejdii Doamnei Ruxanda, de au căzut în mâna unor

1) „Notițe istorice și arhiologice pag. 132—133.

2) O. G. Leca „Dicționar istoric, arheologic și geografic al României“ Editura „Universul“ 1937 pag. 91—92.

3) Anuarul Mitropoliei Moldovei pe anul 1930 pag. 53.

4) N. Iorga „Studii și documente cu privire la istoria Românilor“ vol VII pag. 359 an 1904.

Cazaci lăcători de rău și luându-i toată avuția de lângă dânsa, mai pe urmă i-au tăiat și capul“¹⁾).

Ioan Filitti, în cartea amintită mai sus, face o genealogie a Cantacuzinilor în Țările Române, care pornește de la Andronico Paleologul, mare domestic și cu fiul său Mihai al VIII-lea. Paleologul, împărat bizantin în 1261—1262 și Andronic al II-lea cel Bătrân, împărat în 1282—1328. Andronic Paleologul a avut două fiice: Maria și Irina. Pe Irina a ținut-o Ioan (Ioanichie) Cantacuzino, din care se trage neamul Cantacuzinilor. Maria a avut un nepot, Ioan Cantacuzino, împărat bizantin pe la 1347.

Ioan a avut șase fii ce sunt strămoși ai lui Iordachi Cantacuzino, cumnatul lui Vasile Lupu.

Cam aceasta ar fi originea Cantacuzinilor în Șerbești.

* * *

Biserica din Șerbești are multe și vechi cărți de cult, împodobite cu interesante însemnări scrise de mână, de ale ctitorilor Cantacuzini. Aici a fost primul învățător, învățatul episcop Melchisedec Ștefănescu, după ce termină seminarul cu 4 clase de la Socola la 1842.

„Intors la casa părintească, seminaristul Mihai Ștefănescu a fost chemat ca învățător la școala din comuna Șerbești, județul Neamț, înființată și întreținută de către marii boieri iubitori de cultură: Alexandru și Ioan Canta.

Conduita, zelul și destoinicia tânărului învățător, inspirat atât de mare încredere boierilor fondatori ai școlii, încât stăruință și aproape îl hotărîră a se stabili definitiv în Șerbești ca învățător la școala lor, făcându-i mai multe avantaje. Se vorbea chiar de un proiect de căsătorie cu fata primarului din acel sat“.²⁾

N. Iorga scrie despre Melchisedec așa: „El părăsește (seminarul de la Socola) pentru a fi dascăl de sat în Șerbești, pe moșia Cantacuzinilor, din ramura lui Ioan Canta cronicarul, care e și ctitorul din nou al bisericii, plină până astăzi de cărți bune din veacul al XVIII-lea, împreună cu un Tipicon, care fu dat satului de însuși Mitropolitul Veniamin“.³⁾

În adevăr, mulțimea cărților vechi și însemnările de pe ele ne vorbesc mult.

1) Pe o icoană a Sf. Nicolai, în dos, e scris cu cerneală :

1) Idem pag. 360.

2) Vezi revista „Biserica ortodoxă română“ Mai 1932, de Arhiepiscopul Veniamin Bărlădeanu, articolul „Episcopul Melchisedec“ pag. 341.

3) N. Iorga „Istoria Bisericii românești“ vol. II 1903 pag. 275.

„Această sf. icoană s'au făcut de Gavril Belișcu și Ilinca soțul ei, pentru ertarea păcatelor lor, ca să aibă pomenire în veci, în prealuminatele zilele Măriei Sale lui Grigorie Alexandru Ghica Voevod, în al patrulea an al domniei sale, leat 1720“.

2) Pe o Evanghelie din „Sf. Monastire Snagov la anul spesenia lumii 1697, este scris în literă cirilică : „Această sfântă și dumnezească carte ce se chiamă Evanghelie cumpăratuo eu robul Domnului Ilie Cantacuzino biv vel pah și carili o va înstreina di la biserica noastră de unde am dat-o să fie afurisit și anatema...“ (șters).

3) Pe un Antologhion la care sunt rupte foile dela început, așa că nu se poate ști anul tipăririi și care e scris în două coloane, una slavă alta română, pe o foaie am găsit scris : „Acest Antologhion este a bisericei dela Șărbești unde... (rupt) Gheorghe“, Scoarțele sunt lipite pe dinăuntru cu niște foi cu slove de tipar dar scrise cu mâna în slavonește ; probabil foile ce lipsesc din carte dela început. Pe una din aceste foi e scris ceva de mână în slavonește și litera și cuvintele, dar e șters și nu se poate citi. Legătură veche, mâncată de cari. E un exemplar rar, probabil din timpul lui Vasile Lupu sau după, când a început a se introduce limba română în biserică.

4) Pe un Apostol de Buzău, vleat 7251 (1743) este scris : „Acest Apostol l-am cumpărat în cinci lei eu robul lui D-zeu Ioan Cantacuzino biv vel spătar dela popa Vasile din Hlăpești și l-am dat bisericii noastre din Șerbești de la ținutul Neamțului, unde se cinstește și să prăznuește hramul Sfântului Marelui mucenic Gheorghe purtătorul de biruință, în zilele prea-înălțatu domnu nostru Mărie Grigorii Ion Calimah voevod în a doua domnie a Moldovei. Ion Cantacuzino spătar la It7276 (1768) Sept. 25“.

5) Pe un Octoih de Râmnic, Vleat 7258 (1750) din „zilele luminatului Domn Io Grigore Ghica Voevod cu blagoslovenia Mitropolitului Neofit“ găsim scris... șters „în doisprezeci lei în zilele prea-înălțatu domnu nostru Ion Teodor Voevod care l-am dat bisericii noastre dela Șărbești den țântul Neamțului, unde se cinstește și să prăznuește hramul sfântului marelui mucenic Gheorghie, care a doua oară de mine s'au tocmit fiind strecată și sau coperitu cu toată cheltuiala me pentru pomenire me și a părinților, Ion Cantacuzino Vel spat“.

6) Pe Canonul a celui dintre Sfinți părintelui nostru Spiridon Episcopul Trimitundii 7258 (1750) găsim scris : „Această carte în care cuprind slujba Sf. părintelui nostru Spiridon făcă-

torul de minuni lau dat iubitu soțu meu Nastasiica, fiica răponatului Vornicului Dumitrasco Paladi, biserici noastre din Șerbești, unde se prăznuește hram sf. marelui mucenicu Gheorghe let 7288 (1770) Sept. 8. Ioan Cantacuzino biv vel spat.

Pe un Triodion din Râmnic 1761, este scris : „Acest Triodiam cumparat eu robul lui Dumnezeu Ion Cantacuzino biv vel spat pe care am dat paispreze lei noi în zilele preainălțatu domnu nostru Grigore Ion Voevodu întru a doua domnie a Moldovei și lam dat bisericii noastre din Șerbești unde se cinstește și se prăznuește hramul sfântului marelui mucenic Gheorghie purtătorul de biruință pentru ertare păcatelor noastre și a părinților noștri și lam cumpărat la let 7275 (1767) Fev. Ion Cantacuzino spat“.

8) Pe o evanghelie de Iași, let 7270 (1762) e scris : „Această sfântă și dumnezeiască Evanghelie o am cumparato eu robul lui Dumnezeu Ion Cantacuzino, ce am fost spat mare în șapte lei și un ortu și o am dato bisericii noastre din Șerbești dela (Int Neamțului, unde se cinstește și se prăznuește hramul sfântului Marelui mucenic Gheorghe purtătorul de biruință spre ertarea păcatelor noastre și a părinților noștri în zilele preainălțatu nostru Domn Io Grigore Ion Voevod It 7271 (1763) Noemvrie“.

9) In biserică sunt 12 minee, pentru fiecare lună unul, pe care se găsește următoarea notiță, numind luna pentru mineiul respectiv : „Acest minei pe luna August din 12 Minei ce am cumpărat cu 65 lei eu robul lui Dumnezeu Ioan Cantacuzino vel vornicu în zilele preainălțatu Domnu nostru Constantin Dumitru Moruzi Voevodu, întru întâia domnie a Moldol; la let 1782 Mai 25 Ioan Cantacuzino vel vornic“.

10). Pe un Antologhion de Râmnic găsim următoarea notiță : „Acest Antologhion este a bisericii din Șerbești unde este hramul Sfântului Gheorghe“.

11) Pe „Slujba Sfântului Dimitrie Basarabov“ București 1801 găsim scris : „Această cârtică a acestor trii sfinți anume : Dimitrie dela Basarbov și Ioan cel din Țara Românească și Ioan cel Nou de la Suceava, au cumpărat acești trii ficiori anume ; Ioan, Ioan, Gheorghe, pentru sufletul lor și a părinților lor și neamurilor lor anume : Gheorghe, Teodora, Ioana și au dat-o la biserica sfintilor Voivozi din satul Mălini la veleatu 1804 Sept. 1“.

12) Sunt legate într'o carte mai multe pagini slavone, pe care se citește următoarea notiță : „Această carte iară nu am

vândut ci am dat să.. (șters) și îmbla vălet 7242 (1734) Febr. 28 și am dat-o în mâna lui Sălevestru eromonahu.

13) Pe Psaltirea de Râmnic 1779, din timpul lui Ion Alexandru Ispilanti, găsim următoarea notiță: „Această sfântă și dumnezească carte ce se chiamă Psăltirea am cumpărat-o eu robul lui Dumnezeu irodiaconul Alexandru... (întrerupt) în cincilei în Focșani. Ion Cantacuzino biv vel vornicu în zilele prea luminatului Domn al țării Moldovei Constantin Dumitru Moruzu Voevodu, mitropolit fiind a toată țara chir Gavriil în sfânta Mitropolie, Iași (șters). Cine ar fura, să fie neertat de Domnul nostru Isu Hru și de precurată Fecioara Maria și de 12 Apostoli.. și sfântul ierarh Nicolae la...” rupt.

14) Pe un Teofilact de la Iași, 1805, este următoarea notiță: „Această sfântă carti esti Tâlcuirea a sfinti Evanghelii și esti a bisăriței de aice de la Sărbești ocolu Petri cu praznic a Sf. Gheorghe letu 1808 Aug. 12. Cons. Can(tacuzino).

15) Pe un Minei de Râmnic, luna Decemvrie, am găsit următoarea notiță: „Acest minei pe luna Decher, pe cafe de ar mai îndrăzni cineva a mai pune condeiul să scrie să fie blestemat de sfințai 318 părinți, 1805 Aug. 26“.

16) Pe un Tipicon de la Iași, 1816, am găsit următoarea însemnare: „Această carte ce se numește Tipicon s'au dat la biserica noastră la Șerbești de prea sfântul Mitropolitul nostru Veniamin și au plătit-o preoții și diaconii și dascalu dar nulții nime cu cincizeci lei“.

17) Pe un Evanghelistar de Iași, din 1826 e scris: „Acest Evanghelistariu este cumparat D-lui te te Iliseni Cantacozono, vel vist spat. în zilele preânălțatului Domn Ioan Radul Turza voevod la anul de la Hristos 1826 și am scris eu cu zâsa stăpânului și am iscălet“ ?

Aceste sunt toate însemnările din cărțile din biserica din Șerbești.

Mai sunt încă șapte cărți vechi de cult, însă fără însemnări.

Din aceste însemnări, se vede că biserica era boierească nefiind pentru trebuințele religioase ale poporului. Ctitorii Cantacuzini au moștenit-o din tată în fiu și au îngrijit-o, până pela 1875-1880, când familia Cantacuzinilor s'a stins și când probabil să fi intrat în rândul bisericilor parohiale, pentru trebuințele religioase ale poporului.

Preot D. SĂVESCU
Răucești-Neamț

Paștele Țiganilor

(urmare)

În prundul din Gura-Bistricioarei, cum scobori Pătru-Vodă dinspre Pigirig și o iei la vale prin Călugăreni, se pripășise aici de câteva zile, niște căruți cu Țigani badanagii, veniți ca'n tat anul, tocmai dela Târgul-Frumos, cum li-i treaba lor, să umble cu meseria în mână toată țara Moldovei. Aici, nici una, nici două, s'au făcut stăpâni ca la ei acasă: căruțile le-au tras pe pajiște aproape de pârâu, unde să poată paște caii mai în voia lor, dar nici tare departe de ogoarele cu păpușoi; că de unul, doi, n'a mai curge sânge, dacă nu te-a vedea nimeni.

Pân'ce-au pus Țiganii căruțele curmeziș împotriva vântului, cortul de rogojină în dosul lor, ilăul în pământ și c'o mână de lut roș, au netezit cu muruială vatra foiului, țișăncile s'au și întors depe prund cu câteva sarcini de vreascuri, ceoate și surcele, aduse de puhoiul apei, parcă întradins pentru niște nevoieși ca ei, cu popasuri de acestea la voia întâmplării. Și așa, cu avute cu neavute, o duceau săracii de ei, numai depe-o zi pe alta, ca vorba ceea: „treci zi, treci noapte, apropie-te moarte;“ până într'o vreme, când nu se gândea nimeni să audă trăgând clopotele în Dealul-Bisericii, unde era și țintirimul cel vechi.

Ce se'ntâmplase?

Un pui de țigan, cam de vreo șaptesprezece ani, dase ortul popii ș'acum, sta lungit cu fața'n sus la umbră în dosul căruții, ș'acoperit pe obraz c'o bucat' de zdreanță, era bun mort ca tăți morții. Dediu'n sus și Dediu'n jos, de-acu pace bună pe lumea asta! Printre Țigani era mai multă cioroboteală, decât jălanie c'o murit, că să gândeau ce-au să facă de-acu cu el. Da mai bine că s'o'ndurat Cel-de-Sus și l-o strâns; că aista de mlc, la drept vorbind, nu prea da semne bune: se tot căină mereu: ba că are strânsori prin pânțece, ba că-l țin cărceii la Ungurică, ba că-l frământă vătămătura, și orice mânca trecea prin el, ca printr'un sac spart. Mai bine sărac de el, c'o gătit-o odată pentru totdeauna. Și ziua aceea, o trecut ca toate zilele, când stai cu mortu'n casă. Țiganilor, tot le-o părut șagă, până'nt'r'o vreme, când o trebuit s'o'mpăneze prin vecini după pomana: dela unii o bucată de pânză pentru punți, dela alții, mânduri de sicriu, dela dugheni făină pentru colaci, ceară pentru lumânări, testemele pentru dascăl și popă și câte și mai multe, ca la o treabă ca asta! Cu cele ce n'o găsit Țiganii prin sat și cu cele ce n'aveau ei, treaba s'o pus la cale, ca a doua

zi așa pela toacă, să-l ducă pe Dediu la groapă. Ș'o trecut și noaptea aceea, ca nopțile cu priveghiu, numai că mai rămăsese o trebușoară de făcut; da asta era numai de cât. Poate-o lăsau Țiganiî nefăcută și asta, da vezi că popa nu te'ngroapă până nu-ți vede îndreptările și fundul pungii. Și cum îi treaba țigănească, mai mult lasă-mă să te las, s'o gândit că odată cu una, să facă și alta. Și cin'că în drum pân'la primărie era mai în cale casa popii, țiganca cu durerea, o strigat întâi pela Sf. Sa. Și tare i o căzut rău, când cucoana preoteasă, cum era cu mânecile suflecate și toată plină de aluat dela frământatul plăcintelor, i-o spus cam răstit țigăncii, că părintele-i dus de azi-dimineață cu mâncare la cosași, tocmai în fundul Largului și nu vine asasă până diseară... Ce-i vine în minte țigăncii, că'n drum pân'la primărie să s'abată o țără și pela crâșmă, că era mai în cale ca biserica: ș'apoi și de aici mai trebuie de luat câte ceva. C'ășa-i omul, cât trăiește îi bine că fie prieten cu sfinții, dar nici cu dracul să nu se strice. Și cum era la început de săptămână, crâșma gema de bărbați cu coase, furci, greble și trăiști cu tain cum pornise la făcut de fân pe cele coclauri, ca să coboare tocmai sâmbătă seara la schimburi și lăutoare. Femei de toată vârsta în petrecul lor, cu torsul ori cu răsucitul, ca să nu-și piardă vremea degeaba pe ceardacul crâșmei, unde'n toată luni dimineața, era lume ca la hram. Aici erau strânși oameni de toată mâna și printre ei și primarele, șeful de post, notarul, agentul sanitar și mai la coadă, sta dascălul bisericii, care nu prea era băgat în seamă. Intr'o odăiță mai curățică din fundul crâșmei, cu ușile închise și perdelele trase, se necăjeau pe'nfundate dinainte de amiază cu o cofă de vin negru și niște pastramă de căprior cu usturoi. Cât de rău le-o fi fost, dar tot îi mai bun vinul decât apa, și pastrama decât ceapa. Ce le păsa lor, că pe țigan îl bonzăiau muștele sub roata căruții! Morții cu morții și viii cu viii. Da cu toate acestea, trecuse vestea și pela urechea lor, că'n prundul dela Gura-Bistricioarei, o pierit un pui de țigan. Și măcar că pentru clopotul cel mare Țiganiî n'au avut parale deajuns, ca să puie pe cineva să-l tragă, știa acum tot satul, că'n sara aceea, părintele avea de'ngropat o mortăciune.

O stat țiganca cât o stat, dar dela o vreme n'o măi putut și nici una, nici două își ia inima 'n dinți și dă busna peste dânsii. Când o pus ochii pe jandar, parc'o văzut pe dracul!.

— „ Să trăiești, Don-plotoner și sărut mâna la boieri.

— „ Ce-i cu tine cioară? îi dă șeful de post, plesnindu-și

mănios c'o sfârlă capelă peste ceafă, oțărît peste măsură că i-o stricat țiganca rostul.

— „Nu v'am spus eu vouă de o mie de ori că reglementul nu permite staționarea normanzilor decât la maxim douăzeci și patru de ore pe teren comunal?”.

— „Ba spus, saru'mâna, da vezi că... .

— „Ce să mai văd? Ai să vezi tu acuș stele verzi! Ia'nbracă ușa... ai înțeles?”

— „Țăles, săru'mâna, da cu mortul ce să fac?”

— „Borș! tuți harhanghelosu și lăutoarea cei țigănească! Dai peste otorități?”

Și mai-mai era să se repadă peste masă să-i tragă v'o scatolcă țigăncii, dacă primarele, D-zeu să-l ierte, cum era blajin de felul lui, n'ar fi prins de veste la vreme și c'o mână pe umărul șefului și cu cealaltă pe pahar, i-a făcut un semn notarului cu coada ochiului, că de-acu ajunge; adică toate ca toate, dar cu forma nu te joci.

Nunta o mai poți amâna și pe a doua zi, dar mortul dela groapă nu-l poți întoarce! Și mai mult câne—cânește, au luat-o 'ncetișor pe scările din dos, ca să nu-i mai bage lumea 'n seamă și hai-hai, hai-hai, primarele cu notarele înainte și ceilalți după el, au început să se depene unul după altul pân'la primărie. Alci țiganca aștepta cu nepus în masă pe Don-notar să-i deie actul de moarte și pe părintele ca să-i îngroape mortul. Niște oameni, pe Don-șef să le facă o ispașă de hotar; iar v'o câteva neveste pe Don-sanitar, ca să le deie ceva de pântecaraie la niște cruzăciuni de copchii, că mureau pe — un cap. Astea ca astea, da de Don-primar era mai slută, că dinainte de amiază îl sbârânaia mereu la telefon dela plasă, cu un ordin confidențial și strict — secret: să facă cum a ști el, de-ar trece chiar pe sub pământ și a doua zi să aibă o lostriță frumoasă pentru bolei cei mari dela Piatră. Și cum erau ei oleacă înfierbântați, cât ai bate'n palme, toate — au fost puse la cale; numai Don—primar cu lostrița lui o pusese de mămăligă și nu știa miracul cum s'o dea s'o nimerească, fiindcă apa era după puhol și peștele mare, pe vremea asta, n'are culcuș.

Și când își mai aducea aminte că Don-administrat nici nu vrea să știe de una ca asta, s'o gândit că până'n sară tot mai este oleacă de vreme.

Pân'ce-a îngropa popa mortăciunea cea de țigan, are și el vreme să se răpadă pân' la Hangu, să raporteze la plasă, că dacă-i numai decât, să se ducă mai bine pe Bistricioara și să

le facă la boieri câteva hârzoabe de păstrăv afumat, în loc de lostriță; numai să n'audă bănat și treaba să fie la locul ei. Când aud ceilalți de una ca asta, care n'ar fi mâncat un borș de pește, sau niște păstrăv frip cu unt și cu mămăliguță caldă, de să-și lingă și preoteasa buzele? Și cum părintelui îi venise și argatul cu căruța ca să se poată întoarce mai repede dela înmormântare, că-l aștepta și cucoana preoteasă cu plăcinte poale'n brâu și cum se mai întâmplase că și la pește și la mort, drumul le era tot într'acolo, s'au acățat care cum o putut în căruța popii și *hii*, băieții tatei; că nu-i asta 'ntăi. . .

Toți erau și nu erau voioși, da cel mai cu coraj era Sf. Sa, că până a da soarele după deal, are când îngropa și țiganul și să se tot întoarcă și la cucoana preoteasă c'un borș de pește. Nu că era 'n poftă, Doamne ferește, da ca să mai uite de năduful ce i l-o făcut azi; că din pricina cofei cu vin și pastrama crâșmăriței, toți au încurcat treaba ș'o uitat și Sf. Sa că mai are oameni la făcut de fân.

Pe drum, ca pe drum și ca la vremea aceea: o căruță plină de bărbați și nicio femeie de cele care se pornesc cu graba și se 'ntâlnesc cu zăbava. Părintele mâna caii cu socoteală, că pe unde era drumul pustiu le scăpărau picioarele; iar când zărea de departe v'o băbucă, îi lăsa domol de tot. Vorba Sf. Sale: „Leturghia de sub brâu, nu se scoate de călare“.

Dascălul dinapoia căruții, cerceta în taină pe argat, dacă nu cumva o uitat acasă vesmintele și celelalte blocucuri pentru mort, în vreme ce Don-șef și cu sanitarul se sfădeau dela o păreche de colțuni ce-i cumpărase amândoi pentru moașa de plasă și nu se puteau împăca cu gândul, care din doi să-i ducă. Până 'n cele din urmă, s'au înțeles ca să se ducă pe rând cu câte un colțun și acolo treaba lor: i-or împărechea cum or putea.

Și tot drumul aprindeau mereu țigară dela țigară, treabă ce nn-i prea plăcea părintelui, că dau parale degeaba pe buruiana dracului și fac pe gustul satanei. Numai primarele și cu Don-notar n'aveau nimica de 'mpărțit și se crămăluiau în legea lor, că ce-ar să zică Don-administrat când i-a vedea clei și făr de lostriță. Și unul una, altul alta, s'au tot luat cu vorba și nici n'au prins de veste, când au ajuns în gura Bistricioarei. În prund, unde erau trase căruțele țiganilor cu mortul, nu se vedea decât un fum gros și niște copii numa'n cămeșuici care se fugăreau pe după căruți. Toată forfota de țigani și oameni de prin prejur, ieșise în drum și așteptau ca iarba de leac, să

să vie părintele cu otoritățile. Când s'o apropiat căruța, tăți bărbații cu capetele goale, femeile cu mâna la gură, țiganii beți turtă și țigăncile ținându-se pe după cap, nu-și dădea rând la vorbă:

— „Săru 'mâna parinci, bine ați venit, D-zeu v'o adus, să trăiți cu toții că sunteți oameni cu noroc, s'aveți parci gi copchii și noi de Dediu, că dac'am celtuit un ban, nu ne pare rău giloc. Sf. Ta ne-ai văzut c'un ochi, da Dumnezeu ne-o văzut cu doi. Ține actul Don-notari, și fă ce știi cu el. Poate c'ai să-l dai la altul, da mai bine să nu mai trebuiască. Să-ți trăiască duduca și să ai parci gi coconași!“

— „Da ce-i, măi oameni buni? Ce s'o 'ntâmplat?“

— „Dediule, vin 'de pupă mâna parincelului. Vin 'să te vadă otoritățile. Scoală hopa să te vadă și Don-plotoneri, că poaci n'a cregi!“

Părintele, nedumerit, depăna mereu la cruci și nu știu ce tot bolborosia din gură, că nu se auzea decât: „Mare ți-i voia Ta, Doamne și minunate Ți-s — faptele Tale!“

Notarul încremenise cu actul de moarte în mână și se ulta spăriet la primar, c'amândoi făcuse pozna; iar Don-șef cu sanitarul se tot ridicau în picioare pe căruța și cu mâna streșină la ochi, se uitau la mort, care sta în duligi la foc și cocea un păpușoi.

Țiganul leșinase de foame și acum umbla val-vârtej de a mîncării. Mai pățise Țiganii așa cu el, da ca acu să-l ție moartea așa de mult, nu se mai pomenise niciodată.

— „E! ei! cum îi treaba Don-primar?“

Așa-i că ne-am sculat pe azi în bun ceas? îi dă notarul, tremurând cu actul în mână și galben ca turta de ceară. C'un ochi boldit în hârtie și cu celălalt la mortul cel viu, se gândea mereu la ce glăsuiește articolul din lege, pentru cei care trec viii în rândul morților, nu cercetează la fața locului faptul împlinit și iscălește pe mărturii false. Și câte și mai câte năluciri îi treceau prin capul lui, în care nu erau acum decât articole și arest; că de bujenița crâșmăriței și lostrița lui Don-administrat, uitase de mult.

— „Ei, ce faceți? Nu vă dați jos? Eu cu dascălul, cum se vede treaba, n'am ce mai căuta la vale. Mă'ntorc înapoi acasă, că pe ziua de azi, m'am umplut de brânză. Așa-i dacă mă lau eu, după tăte muștile. Nu mai bine lăsam eu pe Don-șef s'o boțească oleacă pe țigancă? Umblu degeaba pe drum. Hal duți-vă jos, prepelicarilor“. Și nici una, nici două, părin-

tele mânios foc, dă să'nvărtă căruța în loc, cân' de cân' era să umple șanțul cu otorități, dacă nu-și aducea aminte că mai are de dus înapoi sfeșnicile, praporii, năsălia și celelalte blocucuri, pe care țiganii le rezemasé de gard și nici nu se gândeau că mai trebuiesc duse înapoi. Toți erau oameni de înțelegere, numai notarul nu-ș'ce-avea, că mai ba să se deie jos din fundul căruții, ba încă se coțobănea de tot, să-i ieie și hățurile din mâna popii, parc'ar fi fost căruța lui.

— „Da ce-i pățit, don-notar? Ești nebun? Dă-te odată jos și dă hățurile'ncoa, că ne râd oamenii“.

Lumea începuse să se mai împrăștie și caii în hărțuiala ceea, mai făcuse v'o câțiva pași. Numai notarul nu se clintea de loc. Sta băț și uluit de cap; făcea fețe, fețe. Deodată spăriet, se răsucește de lângă popă, se ridică'n genunchi pe scaunul căruții și începe să strige cât îl ținea gura:

— „Don-primar! don-primar! Ian poftim oleacă'ncoa!“.

Și când a ajuns în dreptul căruții, dă drumul la hățuri jos și c'o mână îl înșfacă pe primar de gât și cu cealaltă pe popă:

— „Sf. Ta, părinte, ești șeful bisericii și d-ta Don-primar, șeful comunii. Și nu vă las să plecați de aici până'ce-a înnopta bine; că eu cu actul înapoi la primărie nu mă mai duc. Cum ați fost amândoi dela început cu mine când am făcut pozna, să fiți ș'acu părtași cu mine și martori înaintea lui Dumnezeu, că eu, la noapte, omor țiganul. Actul nu-l mai pot pune înapoi și mortul dela groapă nu se mai întoarce. Ochii o văzut, ochii să vă sară“!

Și n'o fost așa de moale la dosul mătușii, că v'o doi, trei ani de-a-rândul, o tot trepădat otoritățile cu căciula'n mână și lostrița'n traistă pe scările tribunalului, pân's'o îndurat boierii cei mari și le-o făcut actul mort și mortul viu.

S'asa cu povestea lui Ursei; dac'a fi spus țiganul minciuni, minciuni vă spui și eu. Cu tăt năduvul ce-o fi avut de tras otoritățile de pe urma învierii lui Dediu, voia cea bună între ei tot n'o pierit cu una cu două. Las'că pe atunci și timpurile erau mult mai bune și oamenii parcă erau mai de'nțelegere ca azi; nu se ciondăneau atâta între ei ca acu, când dintr'un fleac de nimic, n'au ochi să se vadă frate pe frate. Pe vremea ceea, cu tăte că nu era atâta amar de ban, petreckerile și chefurile se țineau lanț și de foame nu mureau nici țiganii. Da și când era vorba de făcut v'o treabă, uita lumea de năzbătii și se puneau oamenii noștri pe lucru de te încruceai ce le ieșia din mână; că li se părea ziua ceas și

noaptea an. Aşa, bunăoară, era înainte de Stămâna Mare, când tat creştinul se îngrijeşte să-şi facă din vreme târguielile de Paşti şi să înoiască pe cei de acasă cu câte ceva ; măcar din topor-toporâşte. Şi bărbatul ca bărbatul, nu prea duce el atâta grijă de asta, da femeile se fac țără, dacă n'a fi pe gustul lor. Şi he, he ! De când se tot bălăbăneau ei ca să se ducă odată la târg : mai o vorbă, mai o minciună, pela popasuri un păhăruş, te mai iei cu urîtul şi astfel trece vremea. Aşa şi cu asta. Au toporît-o ei hăt de mult ca să le iasă voia după gust. Da femeile, nu cumva să afle, că le strică rostul. Şi cum joi, înainte de Stămâna-Mare era şi zi de târg ca'nainte de sărbătorii, au pus-o la cale de ziua asta să fie ziua lor, măcar să crape dracul. Şi se nimerise treaba că păcatul a căzut tot pe capul lui Don-primar, că numai el şi cu părintele aveau cai mai bunişori şi căruţe mai încăpătoare. Ş'ar fi pus Sf. Sa caii lui, da deabea-i fătase noaptea iapa şi cum era să înhame cu mânzul chior ? !

Şi notarul se jurase dela nunta lui, că nu-i mai trebuie să mai ţină cal pe lângă casă, câte zile a avea ; că ce-o tras el atunci cu calul, n'o tras nici cu mireasa : la un podeţ, cum îi trebuia, de mergeau căruţele una după alta ca la nuntă, nu ştiu cum, s'o spăriet năluca de nişte porci, o răsucit ca fulgerul căruţa într'o roată şi i-o lepădat într'o mocirlă su'pod cu mireasă ou tot, de nu-i mai cunoşteaai dintre porci.

Don sanitar ar fi înhămat el, da n'avea ce.

Primarele ştia de asta şi de aceea hrănise caii c'o zi înainte şi unsese căruţa de cu seară. Că la urma urmei, doar nu era cununat cu dânşii : care avea de mers, o merge, care nu, cum bun călare pe băţ la târg ; că el trebuia să plece când s'a zări de ziuă, ca numai bine pela o amiază, când o fi larmarocu'n toiul lui, să fie şi el la Piatra. Da ţi-ai găsit să rămâie v'o unul ? Toată noaptea au dormit cu grijă, că târguieli or aduce n'or aduce, da mai scapă şi ei oleacă de gura femeilor. Numai Don-primar se crămăluia mereu, că-i dase primăriţa în mână o bucată de hârtie cât o perină şi-l tot sucălea să vorbă ce-a zice ea :

— „Ei, ai scris ?“

— „Scris !“

— „Ce-ai scris ?“

— „Târgueli“.

— „Of ! Doamne, dacă nu ştii carte ! Nu aşa.

Scric aşa cum îţi spun eu : „Listă de târguieli“.

Aşa-a-a! Pune acolo: O pereche de botine de javrău pentru mine. Da, vezi, să fie lunguiețe în turească, cu scârț și cu pielea moale ca bumbacul. Pe urmă niște făină de grâu: două nule. Ia v'o douăzeci de chile, cât îi crede și tu. Să nu cumva să mă roadă botinii, c'ai văzut pe notăriță cât de rău îi șade de calcă parc'ar avea nu știu ce; O casâncă înflorită și cu franjuri lungi, de ieșit oleacă în lume; da, vezi, nu cum au drept tăte în sat. Ai să găsești la Sura pe Ulița-Strâmtă, că numai la ea îi oleacă marfă mai aleasă. Incolo's fleacuri și parale prăpădite. Niște strafide de cele roși pentru pască și o păreche de papuci cu canac, de odaie; că vezi tu, dimineața-i frig câte odată și când nu poate argata, mai ies și eu la găliți și cu duligile goale îi și rușine. Două portocale și două alămâi și să-i spui Surei că papucii is tot pentru mine, c'apoi știe ea ce să-ți deie. Drojdie bună ai să găsești la Greci, în colț lângă „Zece-Mai“; da cindcă te duci la Sura, cere ș'c pereche de colțuni hajurați și să nu uiți să iei și niște șofran ș'o lingură două de băcan pentru ouă roși.

De unde-i lua botinii mei, ia și niște stambă pentru fuște la fete. Da uumai vezi să-ți dea ceva mai frumușel și să fie dintr'o bucată, dacă vrei să-ți tihnească sărbătorile și să nu te scoată copchiii din casă. Și ce să-ți mai spui, că doar nu ești de ieri! Ți-i mai aduce și tu aminte din ele: scorțișoară, cuișoare, chiperi, untdelemn de cel de batolcă, dacă ți-i voia să nu mânânci nespălat. Și tot cu de aeste și'ncă mai cum, îi făcuse capul calendar c'un listoi cât un pomelnic, de să aibă ce tot ceti pân'la Piatra și să-i mai rămâie un capăt pe când s'a întoarce și acasă. Și drept când își număra gologănașii, ca să i se potrivească socoteala de-acasă cu cea dela târg, în ogradă s'auzea harhăt mare de câni hitcăiți de tovarășii de drum, căroro li se cunoșteau baierile pungilor, după traistele goale de subsioară. Numai Sf. Sa își luase și o păreche de desagi pe deasupra, că cine poate oase roade, cine nu, nici carne moale.

Și când a început să se cunoască oleacă geană de ziuă și ei erau gata suiți în căruță. Lângă Sf. Sa dinainte, sta primarele pe dreapta ca să-și poată mâna „derișul“, un cal muced și c'un brâu alb peste pantece, de parcă era uns cu lapte acru, care nu era chip să treacă pe lângă v'o crâșmă, fără să se oprească măcar cât de cât. Puteai să-l omori, că dintr'a lui nu-l scoteai, chiar de l-ar fi luat dracu pe stăpânu-su. Avea „derișu“ năravu aista și pace bună! Dinapoi, cocoțați pe niște țoale cu otavă, sta notariu și cu Don-sanitar, drept cei mai tineri și care se'nțelegeau mai bine'n vorbă.

Când o pornit din ogradă, caii o luase chiar tărișor și poate se tot duceau cât lumea asta, dacă primărița nu-și aducea aminte, c'o mai uitat ceva.

— „Hei, hei! N'auzi? Stai o țără! Tare ți-i degrabă! Așa sunteți voi bărbații, să mă ierte părintele; da când vă vedeți scăpați de-acasă, parc'ați îi scăpat dela pușcărie; nici nu vă mai uitați înapoi, pot să ardă casa'n urmă, că nu vă pasă! Hei, auzi? Să nu uiți să mai iei un drob de sare la vitele cele și o pălărie pentru tine. Ai auzit, ori nu? Că poate de sărbătorile lestea, îi ieși și tu în lume și te-a mai vedea cineva. Măcar acu de Paști să mai svârli și tu slinoasa ceea depe cap, că și fligani se'noiesc de ziua asta, da tu cogeamite primarele!

— „Lasă, lasă, măi nevastă, nu purta tu grija asta! Hii, derișul tatii, vede-te-aș însurat și pe tine, că eu de-acu le-am dat toate pe una. Că la așa cap, așa căciulă!

Th. Ursu

Umila autobiografie a lui Scader J. Ștefan

(U R M A R E)

...Și pe de-asupra, acest moșneag eră cam tare de urechi și de vârtute: adică surd și tare cât un bou și cam nătâng.

Și tocmai acolo, la puntea acestui moșneag, ne-am găsit noi să facem un iaz mare; căci bătând pari în pământ și sprinzându-i în punte, am făcut iezătura cât puntea. Am muncit noi mult și din greu, dar sâmbăta seara spre duminică a fost gata, cu chip ca a doua zi, duminică, să ne scăldăm în el toată ziua. Dar tocmai când eră gata, trece pe acolo Constantin Timolte, un fiu adoptiv al moșneagului cu puntea și ne zice:

— Măi băieți, prea mare iaz ați făcut! A trece vreun copil mai mic pe punte și de-o aluneca în iaz, se îneacă. Mai dați-l drumul puțin, să se facă mai mic.

Nu ne prea convenea nouă sfatul acesta, dar n'aveam încotro. Așa că am bortit iezătura cu un băț pe la jumătate ca să curgă apa și să se facă iazul mai mic. Aceasta numai noi, cât o fost el față, ca să ne mântuim obrazul. Dar cum a plecat, am astupat bine la loc, așa că duminică, iazul era plin ochlu, având o adâncime până la subsuori.

Și duminică după amiază, am plecat noi la scăldat un cârd întreg. Eram eu cu Ion Gh. Cotfas, Vasile Atomii, Năstase V. Th. Năstase, Gh. Timofte, Vasile Timofte și Gh. Crăcăoanu. Și mai era cu noi și o bucurie și o veselie nespusă. Când am zărit iazul plin ochiu, am început a chiui ca nebunii și a ne desbrăca de dcparte din fugă. Și tot din fugă ne aruncam în el, pe rând, care cum ajungea și ne-am apucat, neiculiță, de scăldat cu chiote și răcnete ca nebunii și cu tot felul de caroghioslăcuți. Dar, pe când eram noi mai în toiul veseliei, iazul începe să curgă. Eu mă arunc repede sub punte să-l cârpesc, iar ceilalți se scăldau înainte, fără nicio grije. Și tocmai când isprăvisem de cârpit iazul, numai ce aud pe Gh. Timofți strâgând sperios: — „Măi, fugiți, măi, că vine moșul!“ Și, o și tuli la fugă. Ceilalți n'au mai așteptat să le spună de două ori și-au țâșnit cu toți cu pieile goale, cum îi prinseră vremea, luând din fugă care ce putea. Vasile Timofți ia din greșeală ismenele lui Năstase V. Th. Năstase, dar le scapă'n iaz și-acolo rămân! Dar eu, care mă mânjiseam tot de glod, cârpind iazul, cum să fug așa? Mă arunc repede în iaz, mă spăl repede și ieșind ca fulgerul, căutam să-mi iau straietele. Dar n'apucasem încă a pune mâna pe ceva, când deodată simt o lovitură sdravănă la... partea primitoare. Până să-mi dau eu seama ce-i cu mine, moșneagul îmi mai dădu o lovitură cu coarnele țăpoiului. Așa că, deși promisem numai două lovituri, pe spate simțeam patru vânătăi ce ardeau ca jarul. Atunci n'am mai stat însă să le număr, ci-am luat-o și eu la fugă după ceilalți, cari râdeau de se prăpădeau de pățania mea. Și fugeam neiculiță cu ȋtarii în mână prin tufe, ca și cum n'aș fi avut nicio vânătaie la spate! Dar afurisitul de moșneag se ținea grapă de mine, cu părul vâlvoi și cu țăpoiul ridicat, de parcă eră Ucigă-l toaca, nu alta.

Dar a dat Dumnezeu și Sf. Arhanghel Mihail și s'a împiedecat într'o rădăcină. Și când a căzut odată de pământ, cât era el de mare și burduhos, i-a sărit cât colo țăpoiul cel făcător de vânătăi și-a icnit așa de tare, de-am crezut că i-a plesnit burdahanul. Astfel, am putut ajunge la camarazii mei fără alte vânătăi. Acum ne aflam în păr, cu toții, în poiana slatinii și era mai mare dragul să ne privești, căci nici unul nu era în regulă. Unii erau în ȋtari dar fără cămașă, alții cu capul gol, alții cu cămașă fără ȋtari. Iar Năstase V. Th. Năstase era mai bine decât toți, căci era în pielea goală, cum l-a făcut mă-sa și plângea de-ar fi sărit cămașa pe dânsul, dac'ar fi avut-o.

Moșneagul, după ce s'a sculat de jos, icnind și suduind ca un țigan, n'a mai venit după noi, ci s'a întors la iaz și a început să-l strice fără nicio milă. Dar iazul era lucrat bine, că-l lucrasem cu toată inima, așa că era foarte greu de stricat. Și pe mic pe ceas îl vedeam pe moșneag ștergându-se de sudoare cu mâneca sau cu poalele cămeșoiului. Iar când se mai oprea să se odihnească, striga către noi: — Ei, pentru ci-i munca aceasta la mine, astăzi, în zi de duminică? Las'c'am mă dau eu cu crucea peste voi! Iar mai târziu — scoțând un par mare dela iaz — ne amenința zicând: — „Il vedeți? Alsta ar'să îndrepte coastele voastre!“.

Și-așa am stat noi toată ziua în arșița soarelui, de s'a înroșit pielea pe noi. Că la umbra tufelor ne temeam să stăm de frică să nu ne prindă moșneagu. Și abia seara, când a terminat moșneagul de stricat iazul, ne-am putut duce să ne luăm struțele și să ne îmbrăcăm. Și când am văzut noi ce s'a ales de muncuța noastră, ni se rupea inima de scârbă¹⁾. Și de-am fi avut o putere, bucățele l-am fi făcut pe nătângul de moșneag.

Cum însă n'avem niciunul destulă putere să ne măsurăm cu el, toată vara am purtat frica acestui moșneag hapsân.

— O altă petrecere a mea în timpul verii, era privirea nourilor celor negri, cu fulgere și tunete mari, Dar pe cât mă bucuram eu când vedeam că vine ploaia, pe atât se temea camaradul meu Gheorghe al lui Vasile Gavril Dosoftei—cu toate că el era mai mare decât mine cu 2 ani. De aceea, întotdeauna când venea o ploaie mare, el lega o bucată de ceaun cu o ață și o suna cu o bucată de fier, închipuind un clopot de sunetele cărui trebuia să se întoarcă ploaia. Iar dacă ploaia nu prea lua în seamă acest clopot și tunetele începeau să bubuie din ce în ce mai tare, atunci sunetul clopotului era însoțit de plânzul clopotarului!

Dar chiar nici atunci când ploaia se întorcea, n'avea parte de bucurie, că-și găsea beleaua cu mine, care săream la el, că de ce a alungat ploaia. Căci mie îmi plăcea nespun de mult să ploie tare, să văd pârăul mărindu-se și ieșind peste maluri și poduștele curgând cu furie, chiar spre păgubire de-ar fi fost aceasta.

— Toamna, ne jucam cu țicna și poarca; cu paraua și de-a lupul cu oile. Iar locurile de joc le aveam prin locurile în care fusese semănată cânepă, care acum era culeasă, căci acolo era

1) Durere.

neted și nu ne păleam la picioare. Iar iarna, când eram încă prea mic ca să mă trag cu săniuța pe afară, eram nevoit să stau în casă pe capul bunicăi. Și vai de urechile ei, sărmana!

Puneam o scândură cu un capăt pe pat și unul jos și toată ziua mă horțaiam pe ea, zicând că mă dau cu săniuța. Iar bădica Gheorghe — un frate de-al tatei, care locuia în casă cu bunica, deși era însurat — spunea de multeori că are să bată un cuiu de fier în scândură, ca să-mi servească de morală!

Religiozitate.

Din partea religiunii, din cea mai fragedă vârstă eram foarte atent spre biserică și credință, căci bunica era religioasă la culme și mă învăța și mă instruia de aproape. Așa că țin minte, că pe când eram numai de 3 ani și jumătate, ducându-mă cu moșul la un prăsnicuț la Th. Apalaghiei—m'a pus moșul să zic tatăl nostru. Și l-am zis tot; numai că nu puteam pronunța bine cuvintele, mai ales pe acelea care aveau pe „r“.

La biserică stam întotdeauna cu moșul; căci moșul fiind bătrân, sta drept înaintea, în față, de unde eu puteam să văd și să aud tot ce se cântă și se citește.

Și atât de dragă îmi era biserica, preoții, sfinții și toate lucrurile din ea, încât și acasă închipuiam tot felul de lucruri bisericesti ca: veștminte, cădelniță, candelă, potir etc. Drept cădelniță mă serveam de cleștele din vatră care avea belciug și suna de-a mai mare dragul!

Dupăce cădelnițam eu prin toate colțurile, cum mă tăia mintea și capul, începeam să citesc evanghelia. Luam fundul de pe ceaunul cu mămligă drept evanghelie și închipuind casa cu altarul și tinda cu biserica, deschideam ușa casei și citeam din pragul casei, ca din ușa altarului. Dar cât citeam eu cu ușa deschisă, se umplea casa de frig; așa că de multe ori mâncam bătae dela bunica, măcar că eram popă!

Dacă vedeam cu nu-i chip de cetit în ușa casei, ieșeam în drum, la poartă, și citeam evanghelia în poartă, închipuind biserica în ogradă și altarul în drum.

Iar într'o vară, când aveam păpușoi în Crairi, luam rădăcini lungi de chir, făceam trei vițe, legam un bulgăr în capăt și toată ziua cădelnițam și citeam pe ogor, în urma moșului și a bunicii, care prășeau foarte geu, din cauză că era mult chir.

La vreo sută de metri de noi prășea o femeie, care zicea în glumă, către bunica:

— La D-vs n'a fi așa de greu de prășit, că văd c'aveți popă de vă citește.

— Da mă'mbată o scărnavie de copchil—răspundea bunica, ștergându-se de sudoare. Toată ziua boscorodește în urma noastră, de-mi face capul călindar“.

Atunci, văzând eu atâta lipsă de respect față de-o față bisericască, am aruncat cât colo cădelnița și n'am mai cetit un cuvânt în ziua aceea.

Spaimă și vedenii.

Am povestit mai înainte de moartea cumplită a babei Ana. Aceasta, înainte de a muri, venea aproape în toate zilele pe la noi și tot timpul povestea lucruri feroase despre cruzimile Turcilor din timpul eteriei și mai de mult, depe la 1780, pe când era ea copilă. Din cauza acestor povestiri feroase, tot cu Turci și oameni tăieși, m'a cuprins o frică cumplită, care-mi acoperă cugetul ca un întuneric. Și cu cât trecea timpul, cu atât această spaimă se agrava, încât era imposibil să ies undeva fără bunica și moșul. Când vedeam în depărtare o pădure cu arbori rari, îmi părea că vin Turci călări. Când vedem o negură pe val, credeam că e fum din armele Turcilor, iar când lătrau câinii ceva mai tare, credeam că au venit Turcii. În biserică nu mai ascultam cu plăcere cum se cântă și se citește, că-mi părea că răsunetul de pe catapiteasmă se uită fioros la mine și se mișcă gata să mă înhațe! Iar nopțile erau îngrozitoare! Prin vis nu vedeam altceva decât Turci, măceluri și sângele curgând în șiroane. Și cuprins de spaimă și de sudori reci, săream din așternut șipând și tremurând și chiar nici între bunica și moșul nu mă mai credeam sigur. Atât de tare mă cuprinsese această frică, încât avem vedenii ziua în amiaza mare.

Astfel, într'una din zilele primăverii (1859) — zi caldă, dar cu o ceață groasă care formase în jurul soarelui un cerc luminos — eu eram în țarină, pe Săliște, cu oile, cu bunica. Când soarele era trecut puțin de amiază, las pe bunica și o pornesc singur spre casă. Dar când ajung la Izvoare — între fântâna Popii și fântâna lui Andrei — cam pe unde se află astăzi casa lui Gh. Leonte — văd o căruță cu un cal alb și cu un om îmbrăcat într'un fel de haine preoțești, roșii ca sângele, care mergea pe jos și mâna calul. În urma căruței — tot pe jos — era o femeie cu un ștergar alb pe cap și împingea la căruță. Dar căruța nu mergea pe drumul obișnuit, ci mergea din păraușul iazului și mergea la deal spre miază-noapte, de-acurmezișul, peste ogoare, spre dealul Părauș Hotarului.

Iar eu, văzând aceasta, am rămas uimit și cu totul ieșit

din minte. Apoi am luat-o la fugă spre casă ca o vijelie, unde ajungând cu totul ofțiguit, am găsit pe moșul făcând gard, dar nu i-am spus nimic din ceea ce văzusem.

Altădată, tot în primăvara 1859, pe o zi cu negură întunecoasă, eram cu oile prin grădină la Șt. Th. Aftanasă. Și când veneam spre casă, drept în hotarul dintre grădina mamei și a lui Ștefan Th. Aftanasă, iată doi turci cu fesu în cap, cu sabie lungă la coapsă — unul cu barbă gălbie și lungă, iar altul cu barbă scurtă și neagră — trec pe dinaintea mea, devale. Eu, tremurând ca un iepure, m'am făcut grămăjoară la pământ să nu mă vadă; apoi, după trecerea lor, o iau la fugă spre casă, ca o vântoasă.

În altă zi, eram cu oile pe la Capul Dealului. Dinspre Pârăul Hotarului veneau trei oameni cu câte o sarcină de haragi în spate. Haragii fiind lungi, capătul sarcinii trecea cu mult în sus de capul oamenilor; așa că, atunci când începură a se ivi de după dâmb, eu vedeam numai capetele haragilor, fără să văd și capetele oamenilor și am crezut că ceea ce vedeam eu, erau sulilele Turcilor. N'am mai stat pe gânduri, ci am pornit-o spre casă ca o vejelie. Și întâlnind în calea mea o fetiță de etateă mea—Maria lui Gheorghe Th. Antochi—care era și ea cu oile, am strigat către dânsa cu spaimă mare.

—„Fugi fa, că vin Turcii!“.

Dar văzând că ea nici gând n'are să fugă, îmi arunc ochii înapoi și văd că de după dâmb ieșeau oamenii cu haragii în spinare, unul după altul. Și văzând că nu-s Turci cum crezusem eu, mă opresc cu totul sleit de putere.

Dacă au văzut ei, moșul și bunica, că sunt dovedit cu totul de acest rău, mă ia moșul într'o zi și mă duce la Crăcăoani, la preotul Constantin Rășcanu, care cetia moliftele sfântului Vasile cel Mare. Și cât am stat acolo, la Crăcăoani, de mi-a cetit preotul Rășcanu, am stat în gazdă la moara cea de piatră, unde era morar Dumitru Cotonogului, care avea de soție pe o soră a babei Ana, mama moșului. De-acolo ne duceam de 3 ori pe zi—dimineața, demiază și seara pe la toacă—la preotul Rășcanu și de acolo, cu toții la biserică. Eu stam jos pe un scaun, iar preotul sta în picioare și-mi cetia. Și după ce termina de citit, mă spăla cu apă pe față, apoi stropea cu apă asupra lui zicând: „Răul dela tine, să vie la mine“.

Iar în ziua de 29 Maiu, 1859, pe când mă aflam acolo, în căsuța morii și așteptam sorocul cititului, uitându-mă pe fereastră, văd un pâlc de soldați ruși îngrămădindu-se la o masă lun-

gă, ca de praznic. Și se auzea larmă și sgomot de străchini ca și cum mai multe persoane s'ar fi grăbit să li așeze masa. Eu mă uitam tare curios și îi vedeam așa de bine și de deslușit, încât nici cum nu am crezut că ar fi o vedenie. Inafară de sgomotul lor, auzeam deslușit și strigăte: „Vin Muscalii! Vin Muscalii!“.

Iar a doua zi, când veneam spre casă, nu știu cum vine vorba și-i spui moșului despre Muscalii pe care îi văzusem. Iar el, care se aștepta să mă vadă sănătos, a rămas pe loc, neștiind ce să mai creadă, auzind că acum vorbesc despre Muscali. Dar aceasta o fost cea din urmă vedenie, căci după ce m'am întors dela preotul Rășcanu, m'am făcut sănătos și mi-am căpătat din nou veselia și curajul copilăresc de mai înainte, apucându-mă din nou de jocurile mele copilărești, care acelea erau toată viața și fericirea mea.

O, de s'ar întoarce timpul acela, sau de l-aș putea privi ca'ntr'o oglindă, ce de mai jocuri și petreceri nevinovate aș vedea! Căci, după cum am spus—fiecare timp își avea jocul lui anume și toate îmi erau dragi, dar niciunul așa ca primăvara, când admiram cu drag furnicile și fluturii și toate găzele ei. Iar când ziua era frumoasă, seara, aproape de apusul soarelui, erau pline arăturile și râpușoarele de cârduri de mei ce se jucau și alergau ca niște copii nebunatici și sglobii. Oile, împânzite pe coaste, pășteau liniștit și doar din când în când ridicau capul și-și strigau mieluseii. Dar ei buimăciți fiind de nevinovata lor alergare, nici n'auzeau chemarea mamelor lor, ci săreau și sburdau mai departe, fără nici o grijă.

Iar după ce amurcea, duceam oile acasă și le dam în strungă, iar moșul le mulgea. După aceasta, ce dulce și bun era laptele la masă cu moșul și cu bunica!

Timpule, timpule! Și tu, moșule! Și tu, bunică! Și toate oile acelui timp, unde v'ați ascuns? V'ați stins, ați dispărut, ca și cum nici n'ați fi fost, iar eu am rămas singur să mă gândesc la voi cu drag. In curând însă, voiu urma și eu pe aceeași cale a uitării și întunericului, pe unde atâtea veacuri au trecut.

(Va urma).

Proverb: *Femeia care nu vrea să frământa toată ziua cerne*

P O E Z I E

Note dintr'a scrisoare tristă,

*Când ceasuri lungi tip-tit cutreier
căminu-mi stins de torc sfârșitul
unui concert nocturn de greier,
atunci mă cerf cu infinitul*

*Ș'ncep să-ți scriu de melancolici.
Tutunu-i colbăit și vinul;
că'n preajma codrilor bucolici,
vulcanic picură destinul.*

*Mă stăpânesc și astăzi oare
legende ce nu mai re'nvie,
de trec eterici și 'n vâltoare
strigoii din copilărie?*

*De dâșii și de moaște fiade
îmi leg visările de ceară.
Vorbesc cu morții ce-mi vor râde
cândva 'ntr'o schiță literară.*

*Să nu-i hulești de-s goi de fapte;
în minte-aproape să-i aduni
și să-i mângâi pe toți la noapte,
de-ți voiu mai scrie de nebuni.*

(Dtn vol. — Floarea sângelui).

George Marășanu

S e i s a j

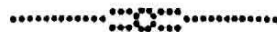

*Departe, în funduri de zare,
Sub giulgiul de cer și de nour,
Culmea Ceahlăului pare
Spinare 'ncordată de bour.*

*Frumoasă-i fără păreche
povestea din steiuri de piatră:
Că fost-a din vreme străveche
Altar de 'nchinare și vatră.*

*Pe 'ntinsuri de țară domnește
In mările cerului, navă ;
Din veac de legendă el crește
Străjer de țarnă moldavă.*

3. Vespremie

Proverbe :

- § Cine bea apă din pumn străin nu se satură niciodată.
- § Păcatul vechiu aduce osândă nouă.
- § Părinții mănâncă aguridă și fiilor li se strepezesc dinții.

F O L K L O R

C â n t e c

*Foaie verde trei spanace,
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face;
 Fă-mă trestie de baltă,
 Subțirică și înaltă,
 Și de vârf cam aplecată
 Să mi-o cosească cosașii,
 Să mi-o strângă băiețașii,
 Să mi-o facă pale, pale,
 Să mi-o care în spinare,
 Să mi-o ducă pe câmpie,
 Lângă un butuc de vie.
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face!
 Fă-mă roata stelelor,
 Deasupra căzărnilor.
 Să vorbesc cu colonelu
 Să nu-mi bată băiețelu,
 Să nu-l pună înainte,
 Că e focul prea fierbinte;
 Să mi-l pună la mijloc,
 Ca să tragă, foc și foc.
 Culegere de C. TĂNASE-TEIU*

dela Leon Simion Gheorghieș.
Plutaș — Hangu, Neamț

Proverb : Cerul curat de trăsnet nu se teme.

PAGINA ELEVILOR

Plan de lecție.

Clasa IV

Obiectul : Istoria.

Subiectul : Alexandru cel Bun.

Scop formal : de a se cultiva în sufletul copiilor patriotismul — iubirea de țară și neam — admirația pentru cei care în trecut au condus bine țara făcând fapte bune și frumoase.

Scop material : de a face cunoscut copiilor viața și faptele Domnitorului Alexandru cel Bun.

I. A Ce aveți pentru astăzi la Istorie?.. Mircea cel Bătrân... Ascultarea lecției de zi.

B Cu cine se mărginea Țara Românească în partea de N?.. Cu Moldova și Ardealul... Cine a întemeiat Moldova?.. Dar cine o eliberează de sub Unguri?..

În timp ce domnea în Țara Românească Mircea cel Mare știți voi cine domnea în Moldova?..

C Ora aceasta vom învăța despre unul din urmașii întemeietorului Bogdan și anume vom învăța despre Alexandru, cel Bun, Domnitorul Moldovei, în timp ce în Țara Românească era ocupat tronul de către Mircea. (Se scrie titlul lecției pe tablă. Numirile, anii și caracterizarea acestui Domn vor fi scrise pe tablă).

II. A După moartea lui Bogdan întemeietorul, urmează la tronul Moldovei fiii săi care certându-se între ei dela domnie au înrăutățit situația țării. Dar Dumnezeu ajută totdeauna pe acela care se găsește la grea primejdie, fără a se putea salva singur și de aceea, în aceste zile grele pentru Moldova, cu ajutorul lui Mircea cel Bătrân, se urcă pe tronul acestei țări Alexandru cel Bun, în anul 1400. (Se scrie pe tablă). Alexandru cel Bun făcea parte din familia domnitoare a Mușatinilor. Era o fire blândă și liniștită care nu se'mpăca deloc cu războaiele.

Văzând că țara este sărăcită și slăbită din cauza domnitorilor neprepuți care au fost înaintea sa, Alexandru cel Bun s'a hotărât s'o organizeze. Cum? Pentru asigurarea liniștei, Alexandru cel Bun se împrietenește cu Mircea cel Mare și cu

Vladislav Jagello, regele Poloniei, căsătorindu-se cu o rudă de-a acestuia cu numele Ringala, pentruca astfel legăturile să fie și mai puternice. Mai mult încă, Alexandru ce Bun și cu Vladislav al Poloniei se hotărăsc să-și dea unul altuia ajutor când vreunul s'ar afla în primejdie și în urma acestei înțelegeri, Alexandru cel Bun ajută pe Poloni în lupta pe care au avut-o la cetatea Marienburg, unde 400 călăreți moldoveni viteji, cum rar sunt alții, conduși fiind de către spătarul Coman, în scurt timp au învins pe cavalerii teutoni cuprinzându-le și cetatea Marienburg. Despre vitejia cu care s'au luptat cavalerii moldoveni la această cetate, s'a dus vestea în toată lumea. Și așa au câștigat Moldovenii lupta Polonilor.

Dar Moldova pe care o stăpânea Alexandru cel Bun se'ntindea dela munte la Mare și până'n Nistru și la aceasta mai adăugă el Chilia luată dela urmașii lui Mircea, cu care Alexandru nu mai menține bunele legături, iar spre N. adaugă Pocuția pe care o ia de la Poloni în schimbul unei sume de bani. Aceasta era întinderea Moldovei pe timpul lui Alexandru. (Se arată harta).

Dar Alexandru nu s'a încrezut prea mult în ajutorul pe care i l-ar putea da Vladislav conform înțelegerii. El a fost prevăzător. Și-a organizat o puternică armată cu care să-și apere țara la vreme de nevoie. Și tocmai așa făcu fățarnicul Vladislav. Pe față arătându-i-se prieten, însă pe ascuns Vladislav s'a înțeles cu Sigismund al Ungariei ca împreună să ocupe Moldova și s'o împartă între ei ca pe-o bună pradă de război.

Dar planul lui Vladislav n'a putut fi înlăptuit, căci Alexandru cel Bun aflând de acea înțelegere secretă de a fi împărțită Moldova, se unește cu cavalerii teutoni, vechii dușmani ai Polonilor și dau lupta. Vedeți, dar, că în relațiile cu vecinii, Alexandru cel Bun este foarte demn și ceea ce spunea aceea și făcea cu toate că în urmă ar fi avut de suferit. Însă Vladislav era un laș, căci una spunea și alta făcea, ba mai mult încă, el se înțelege cu Sigismund pentru ca doi să lupte contra unuia cu puterile mult mai mici.

Dar timpul liniștit, Alexandru cel Bun a știut a-l prețui făcând multe îmbunătățiri interne. Fiind un domnitor evlavios, a ridicat numeroase biserici și mănăstiri în care să se roage poporul Atoputernicului și pe care mănăstiri apoi, le-a înzestrat cu averi. Astfel, soția sa primind în dar o icoană dela un împărat, în urma acestui dar, a zidit mănăstirea Bistrița ce

se află la 6 km. departe de orașul nostru, iar înăuntru acestei mănăstiri a pus acea icoană. Tot Alexandru cel Bun a zidit frumoasa mănăstire Moldovița din Bucovina. A organizat vieța bisericească făcând două episcopii: una la Roman și alta la Rădăuți și o mitropolie la Suceava. Apoi mută dela Cetatea Albă la Suceava moaștele Sf. Ioan cel Nou, care fusese ucis de Tătari. În organizarea vieții bisericești, Domnitorul a fost ajutat de învățatul călugăr Grigore Țamblac, adus fiind din Macedonia și care după înființarea unei școli la Suceava, în care urma să fie pregătiți viitorii preoții, a fost numit profesor al acestei școli.

Fiindcă populația era mai rară, în timpul său s'a permis intrarea în țară a Ceangăilor, a Țiganilor și a Armenilor.

Pentru a avea cu cine se sfătui în vremuri de grea cum-pănă, atunci când țara s'ar afla în vreo primejdie, Alexandru formează sfatul de boieri care-l va ajuta și la conducerea țării.

Dar comerțul moldovenesc, datorită întinderii stăpânirii moldovene și asupra Chilie și Cetății Albe, ia o mare dezvoltare. Aceste două porturi au adus mari scutiri țării, căci pe aici era drumul de trecere al mărfurilor. Apa este cel mai lesnicios și mai ieftin mijloc de comunicație. Chilia era cheia comerțului de prin părțile noastre și veți vedea, în alte lecții, câte lupte s'au dat pentru acest port. Dar Chilia a rămas tot în mâna Moldovenilor, căci știți voi cât de mult ține și cum se luptă Românul pentru pământul său.

Dar carele negustorești încărcate cu mărfuri treceau Moldova în lung și'n lat, fără a mai plăti vamă în toate orașele prin care treceau, așa că marfa nu se vindea pe prețuri prea ridicate. Astfel și-a organizat Moldova Alexandru cel Bun.

Și după o domnie de 32 de ani, Alexandru moare în anul 1432, fiind înmormântat în frumoasa mănăstire Bistrița, plâns fiind de toată lumea, căci a fost cu adevărat un bun Domnitor după cum a și fost numit apoi de popor: „Cel bun“.

B Recapitulare. Cine poate să-mi povestească cele ce v'am spus astăzi?.. Recapitularea făcută de elevi, pentru a fi completă, va fi însoțită de întrebări puse din partea propunătorului.

III. Cum s'a purtat Alexandru cel Bun față de aliații săi?.. Dar Vladislav?.. Ce alt domnitor știți voi c'a mai zidit mănăstiri?.. Cine s'a mai ocupat cu dezvoltarea comerțului?..

IV. Așa dar, din câte ați învățat voi azi, ce fel de Domnitor a fost Alexandru cel Bun?.. A fost un Domn milos,

blând, înțelept, evlavios, iubitor de neam și de țară și de a-
ceea, cu drept cuvânt a fost numit părinte al Moldovei. A dom-
nit 32 ani.

V. A Totdeauna să ne ținem de cuvânt, căci plină de
înțelepciune este vorba moștenită din bătrâni: „Făgăduiala dată
e datorie curată!“

B Mănăstirea Bistrița.

C Citirea poeziei „Spătarul Coman“.

Schiță grafică

1. Alexandru cel Bun 1400 — 1432.
 2. Alianță cu { Mircea cel Mare.
Vladislav - Iagello, regele
Polonilor.
 3. Ringala — soția lui Alexandru cel Bun.
 4. La Marienburg, Polonii ajutați de Moldovenii conduși
de spătarul Coman, înving pe Teutoni.
 5. Aducă Moldovei: Chilia și Pocuția.
 6. Lupta cu Polonii la 1432.
7. Mănăstiri Bistrița (Neamț). Moldovița (Bucovina). 9. Mitropolia la Suceava. 10. Călugărul Grigore Țamblac.	8. Episcopii Roman. Rădăuți.
11. S'au așezat în țară: { Ceangăii.
Armenii.
Țigani.
 12. Comerțul ia o mare dezvoltare.
 13. Alexandru cel Bun a fost un domnitor evlavios, paș-
nic, bun și blând.

Propunător
TUDOREANU GHEORHE

F O L K L O R

Descântec de beșică.

Se iau câteva crenguțe de busuioc, puțină lână de oaie, tămâie, baligă de vită, uscată, strânsă din Ziua Crucii.

Toate acestea se leagă într'o bucată de pânză de călți. Se aprinde la un capăt ca să ardă fără flacără și se descântă învârtind fiștocul aprins în jurul locului cu beșica :

Di diochi

Di bubâ neagrâ,

Di diochi,

Di buburangî,

Di diochi

Di bubâ di vizâl,

Di diochi

Di beșâca șe ră.

Ț-o făcut vornicu masâ mari ;

Și pi tătl buboaili li-o chemat

Numa pi beșâca șei ră n'o chemat.

E di șludă o crapat

Șâ s'o uscat,

Sâ rămâi cât un șir di mac

In patru dischicat,

In Marea Neagrâ aruncat.

Sâ sâ ducâ în muntii Galileului

Di pi capu (numele bolnavului).

Câ acolo câne negru nu-i auzâ lătrân,

Cucoș negru nu-i auzâ cântân,

Mâțâ neagrâ nu-i auzâ mieunân,

Oai neagrâ nu-i auzâ sghierân,

Scroafă neagrâ nu-i auzâ covițân,

Purșei negri nu-i auzâ țipân,

Iapă neagrâ nu-i auzâ nechezân,

Vacă neagrâ nu-i auzâ răgân ;

Niși în șer nu sâ duși,

Niși pi pământ nu s'agljunji ;

Acolu sâ chei

Sâ răschei

*Sâ sâ ducâ di pi capu (numele bolnavului).
 In criiru munțâlor.
 Acolu-i o vacâ cu douspreși țâță
 Sâ mulgi un șiubâr cu lapti
 Șâ n'ari șini-l mânca.
 Mâncaș șâ vă săturaș
 Sâ n'aveș și căuta la (numele boln.)
 Eu tăti le-am pomenit
 Șâ le-am discântat;
 Cu lopata le-am luat
 Șâ pi apa mării le-am mânat.
 Iar el (ea) sâ rămâi curat (ă)
 Ca di Dumnezău lăsat (ă)
 Ca din trupu și l-o făcut maică-sa,
 Cum s'o luminat soarili, luna. Stelili în sânin
 Așa rămâi sănătos (ă). Amin.*

Colecție : C. Avârvarei

Proverbe. Maxime.

- § Cine cere nu pierde, dar nici nume bun nu are.
 - § Prostului nu-i stă bine, dacă nu-i și fudul.
 - § Mai bine să întrebi de două ori, decât să greșești odată
 - § Să te ferești de cerșetorul vechi și de boierul nou.
-

PĂGINA SATEASCA***Pretențiunile unei gospodării model***

Fiind înscris la concursul de gospodării model, am început a aranja, întrucâtva, oarecare lucruri mai la locul lor, dar, cum spune un proverb de prin partea locurilor de aici pela munte, că: „Treaba de ce-o faci de ce se cere mai făcută“, am observat multe, multe greșeli în orânduirea gospodăriei, multe lucruri de prisos și care costă scump, multe cerințe care costă ieftin și nu le are gospodarul la îndemână, sau nu știe de ele sau nu și le poate procura.

Acuma, și după locul unde-i așezată gospodăria: dacă e într'o așezătură dela Dumnezeu, ferită de vânturi, în apropierea unui izvor, în fața soarelui, adică spre miază-zi și se mai întâmplă să fie și un pământ nu prea pietros, atunci poți spune că e o adevărată fericire. Dar omul își face acolo gospodăria, pe locul unde-l are și pe cât are, numai că trebuie băgare de seamă să nu facă lucrurile pe dos cum mi s'a întâmplat din unele și mie.

Să nu se planteze pomi neaclimatizați locurilor și fără să fie încercat pământul, adică să cunoaștem și cele priitoare pomilor, iar aceste lucrări și îngrijiri trebuiesc urmate după oarecare sfaturi ale oamenilor de bine, care au pus știința și sfaturile lor la îndemna gospodarilor, prin broșuri și reviste.

La facerea iazurilor pentru creșterea peștilor, lucrează gospodarul, se trudește, cheltuește numai și numai de dragostea acestor vietăți care îi umplu sufletul de bucurie gândindu-se la jocurile lor, la ocupațiunea aceasta frumoasă și chiar la recoltarea lor, fără băgarea de seamă că aceste iazuri să aibă oarecare adâncime pentru a nu îngheța apa toată în timpul iernii. Să fie un izvor ce nu îngheață la ger și care e de folos și la prăsierea, adică pentru depunerea icrelor; să se facă găuri în ghiață pentru aerisire; să se poată curăți ușor la timp, să fie îngădit bine și cât mai în apropiere.

Dar mai ales, soiul peștelui și cum trebuie îngrijit mai ales păstrăvul, care cere despărțituri, pentru că își mănâncă puii, e răpitor și nu suferă mâlul ce se formează pe fundurile iazurilor; toate acestea trebuiesc făcute numai după ce se citește sau se ascultă sfaturile acelor care au mai făcut și s'au lovit

de greutate. Sunt unele locuri în care cu mare ușurință se pot face acestea fiind scobituri gata, care puțin mai trebuiesc tocmit.

În broșura ziarului „Universul“ Nr. 14, de Dr. P. P. Daia: *Eleșteul săteanului*, spune clar despre acestea.

La fel, stupii cu albine. Cine nu dorește să aibă câțiva stupi, „sistematici“—cum li se mai spune—vopsiți în culori și aranjați la linie printre pomi! Dar, dacă acel doritor nu va cere sfatul, nu va cerceta cărțile și revistele puse la îndemâna apiculturilor, cum e „Buletinul Apiculturilor“, de sub conducerea domnului D. I. Stamatilache și care apare la Cosmești Of. Bilciurești — Dâmbovița, degeaba muncește omul, că nu va avea decât chin și nemulțămire, căci albinele întradevăr cunosc omul blând și se poartă și ele tot la fel.

Câtă sfială, câtă dragoste pentru acel începător care le vede cum aleargă primăvara în bătaia soarelui aducând polenul galben pe piciorușe!

D'apoi păserile din curte! Ce bine e când au locuințele făcute cu fața la soare și cu ferestre cu așternuturi molcuțe, așa după cum crede gospodarul că e mai bine și mai curat. Schițe și planuri de astea se găsesc în revista „Drumul Nou“, tipărită și îngrijită de Camerele de Agricultură.

De aceea, nu trebuiesc făcute instalații prea mari și costisitoare rămânând goale, ci mai bine mai puțin, cu păsări mai de rasă și mai bine îngrijite. Dacă este o întindere mai mare de loc, creșterea oilor și mai ales oile *caracul* pentru folosirea blănițelor, bine îngrijite, tot după scrierile celor învățați. Să fie unire între oieri pentru a strânge o cantitate mai mare de piei de miel la cerere și pentru scoaterea unei calități superioare interesându-se de alegerea oilor lor și povestindu-și între ei întâmplările avute cu creșterea acestui soi, dacă se țin de învățăturile date de cei cu știință. Revista „Crescătorul de Animale“, Căsuța poștală 6004, București VI, spune în deajuns. Creșterea vitelor mari, alegerea lor ca să fie mai bune producătoare; grajduri făcute cu oarecare atenție; aerisire, curățenie prin văruire sau cu ce e mai la îndemână, bazin pentru strângerea urinei, așa fel ca totul să nu se piardă, ci să se întrebuițeze la locul lor.

Pentru platformele de gunoiu nu sunt de părere a se face lângă grajduri, în părțile muntoase, pentru că vitele se țin în grajduri numai pe timp de iarnă și mai mult noaptea, așa că grajdurile se fac cât mai aproape de case pentru înlesnirea îngrijirii vitelor. Gunoiul se cară direct pe terenurile bungegoase,

iar pentru gunoiul putrezit, folosit la livezile întreținute și la grădini, ar fi bine să se facă un soi de platforme mai departe de case, în fundurile livezilor, pentru că nici medicul uman nu prea îngăduie asemenea culturi pe lângă sau prea aproape de locuințe. Aceste platforme, ca să îndeplinească și condițiunile a-celora care au cercetat acest lucru, spre a nu se pierde cele hră-nitoare din gunoiu, cred că trebuie să se facă gropi cimentate, unde să se care și să se așeze gunoiul spre a putrezi; s'ar putea călca și acoperi cu un strat de pământ sau chiar și cu acoperișuri contra ploilor. Așa că lângă grajduri să rămână nu-mai bazinul de strâns urina până la întrebuințare.

Gunoiul de oaie e cel mai căutat în partea muntelui. Cu ajutorul lui se pot distruge bungeagurile vechi și afinișul, care, odată înrădăcinat, tare greu poți să-l înlături spre a deschide loc de pășune sau fânaț. Vara se mută coșarele oilor din loc în loc, căci gunoiul proaspăt e cel mai bun.

Vitele au nevoie de hrană. Aceasta trebuie să fie cât mai curată; să nu fie mucegăită, colboasă, cu capete de sârmă, cuie de fier ș. a. Trebuie observată rasa căreia îi merge bine în partea locului, ca să nu fie cheltueli degeaba. Ce frumoși sunt o păreche de boi *Semintal*, galbeni, înalți, grași; și ce frumoasă e o vacă de *Pinzgau*, roșie închis, cu inele albe la picioare; ori un cal huțan negru, rotund cu coama stufoasă și coada până în pământ! Dar toate acestea trebuiesc îngrijite și întrebuințate așa ca să producă dându-se rația zilnică de ovăz la cai, ori de trifoi, sfeclă, tărăță și fân bun la vite pentru a da o cantitate de lapte cu mult mai multe procente de grăsime. La boi, rația cu orz urluit, pentru a fi grași, să poată duce greutatea.

La munte nutrețul cel mai la îndemână este iarba; vara, pășunea trebuie îngrijită și parcelată că să nu fie călcată deo-dată de vite.

Iarna, fânul din livezile bine curățite și gunoite, și co-situl fânului la timp.

Cel mai practic și mai bun sistem e acela de a pune iar-ba cosită și svântată pe plase anume așezate. Aceste plase se fac din pari, care au cuie de lemn tari și la aceeași depărtare. Se bat în pământ câte trei în șir, se pune un leț și se așează un rând de iarbă cosită; apoi alt leț.. și tot așa. Apoi, deasu-pra se așează iarba mai bine, se greablă bine ca să nu între ploaia sau să-l împrăștie vântul și în chipul acesta poate sta chiar și două săptămâni, până când e timp bun, când se desfac

și se așează în clăi sau în podurile grajdurilor ; așa fel, uscată, iarba nu-și pierde frunza și nici culoarea de verde, nu se mușcă și când se strânge grămezi în clăi și nu face colb care e dăunător la vitele atinse la plămâni.

Așa că la o gospodărie se cere să ai de toate, dar trebuie așezate toate așa fel ca să nu dăneze una pe alta. De pildă, vitele să nu aibă drumul pe dinaintea stupilor cu albine, pasărele n'au ce căuta în grajdul vitelor unde lasă în nutreț pene ; calul să nu steie printre vacile fătătoare pe care le alungă și le poate mușca, iar porcul să nu stea printre picioarele acestuia.

Gospodarul trebuie să știe ceva și despre boalele acestor vietăți de pe lângă el. Să-și dea seama cam ce boală au albinele, vitele, paserile și cum se pot preîntâmpina acestea. Deci, nu trebuie să lipsească o mică farmacie veterinară din gospodăria săteanului.

Multe feluri de animale se pot crește într'o gospodărie, dar nu trebuie să te prinzi de multe, ci numai de acele pe care le poți cunoaște, cărora le merge în partea locului și care dau folos.

Grădina de legume poate fi aranjată bine de gospodar și gospodină, când aceștia își dau seama de legumele ce le întrebuințează în casă și cum se pregătește din ele cele de trebuință.

Pentru grădinile de flori, florile medicinale și recoltarea lor, sunt atâtea broșuri care ne arată despre toate acestea, numai că gospodarul trebuie să chibzuiască așa fel, ca în cele trei-patru luni de vară să facă totul pentru a se aproviziona pe iarna lungă de opt-nouă luni.

Însă cea dintâi lucrare pe care o face gospodarul începător este casa de locuit. Aici se cere cea mai mare atenție, aici trebuie cerute toate sfaturile și de observat toate cele bune dela alte case : materialul, locul unde se așează, câte încăperi cu geamuri la soare, mai ales acele în care se stă mai mult. Nu trebuie să lipsească odaia de dormit, odaia de stat la masă ; camara de ținut alimente, pivnița și vana pentru baie. E bine ca pivnița să fie zidită puternic și pentru un caz de război.

Sobele de încălzit înăuntru trebuie făcute cât mai practic, așa fel ca să se încălzească mai multe odăi cu același foc.

Pentru asta trebuie oarecare plan al clădirii. Așezatul mobilei să fie așa fel ca fiecare obiect să fie la locul lui, să nu lipsească și un dulap pentru bibliotecă.

Calendarul de părete, dacă se poate să fie cu puțin loc gol pentru oarecare însemnări la repezeală. Harta României împăr-

țită cu Ținuturile, chipul Majestății Sale Regelui și Marelui Voevod, iar între ele icoana Maicii Domnului cu o candelă ce se aprinde la sărbători și posturi.

De mare folos este și un aparat de radio care te îndrumază la toate cele bune și-ți dă și muzica plăcută pentru voie bună, precum și toate știrile din țară și din lume.

Mai trebuiește în casă un lighean, lângă care se află săpunul, pieptenele și periuța de dinți, dulăpiorul de ținut încălțămintele, unde se află vaselina, crema de ghetete și peria.

Dulăpiorul farmaciei, unde se află așezate în ordine și scris precis medicamentele și ajutoarele în diferite cazuri.

Dulapuri pentru haine, pentru vase, și lada pentru rufărie.

D'apoi ce frumos este când se poate face îmbrăcămintea din in, de mâna gospodinei, dar așternuturile din lână și puf, văpsitul cu ulei a tuturor obiectelor de lemn și fier spre a le putea curăți mai ușor! Vasele de gătit par a fi cele mai bune din lut sau din piatră; cele de tablă smălțuită sunt bune numai când sunt noi.

Ce fericit e gospodarul a cărui gospodină a învățat la o școală de menaj sau a fost crescută într'o casă bună și vrea să învețe cum se pregătește și cum se economisește, ori cum se administrează! Atunci toate au un rost și toate merg spre bine.

Cum trebuie creșcuți copiii, ca să ajungă oameni.

Numai aceia pot ajunge fericiți la bătrânețe care muncesc cu rost și care știu să facă din puțin mult și sunt mulțumiți cu ceea ce au.

De aceea, cu drept cuvânt se spune că găspodăria-i rai ori iad, după cum și-o face omul singur.

Augustin Țăranu

Gospodar

Proverbe.

§ Femeia bună e bărbatului cunună.

§ Vorbește soacrei să priceapă nora.

§ Calicul până nu cere, nu mănâncă cu plăcere.

OAMENI. — IDEI — FAPTE

Gheorghe Dimitriev.

1893—1939.

Profesorul Gheorghe Dimitriev a plecat în lumea cea fără dureri în floarea vârstei, tocmai când școala pe care o servea cu atâta pasiune era mândră de a-l fi recâștigat după o grea suferință, tocmai când Școala Normală de băieți avea mai multă nevoie de a-și înălța faima, la care în atât de largă măsură a contribuit talentul recunoscut al profesorului ei de muzică.

Aceia care am fost de față în ultimele clipe ale iubitului nostru Dimitriev, trăim încă subț impresia proaspetei dureri, uimiți de clipa năprasnică și neînduplecată, care sorbea cu lăcomie licărirea vieții și cele din urmă cuvinte ale sale : Doamne Dumnezeule, Sfinte Dumnezeule, iartă-mă !

Așa a murit Gheorghe Dimitriev cu cele din urmă cuvinte creștinești pe buze, în mijlocul familiei, al prietenilor și al colegilor care veniseră să-l felicite de ziua lui, tocmai în ziua de Sf. Gheorghe.

Așa a murit creștinește Dimitriev, în clipa când gândurile prietenilor, ale elevilor și ale camarazilor săi se îndreptau cu toată dragostea spre el și-i urau sănătate și ani fericiți. Așa a hotărît Părintele ceresc în marea lui îndurare, când și-a ales în plină primăvară îmbălsămată de mireasma mălinilor, pe cel mai bun fiu, pe cel mai iubit soț, pe cel mai iubit prieten și mai loial camarad.

Vestea morții lui a venit tocmai când noi eram mai siguri că el mergea spre îndreptare, tocmai în timpul când el își exercita mai cu ardoare profesiunea, conducând corurile școlii și când dădea cea din urmă redactare unui program de muncă, de refacere și de activitate, atât în gospodăria lui cât și la catedra școlii.—Dar neînduplecata lege a destinului a voit altfel și de aceea, înmărmuriți, ne plecăm totuși împăcați voinței supreme.

În această împăcare, o clipă fie-ne dat răgazul să-l vedem pe Gheorghe, copilul preotului Dimitriu din Dudești—Lăpușna, așa cum ne împărtășea el crâmpoie dintr'o cutremurătoare

vieață: când alintând frageda țărăină a Basarabiei subjugate, când sorbind din plin soarele încropit al înstrăinării. Numai îndurerata sa mamă bătrână care își plânge departe, poate ultima durere și numai iubiții săi frați îl pot vedea în toată duioșia unui trecut al locurilor natale.

Gheorghe Dimitriev s'a născut la 1893 în județul Lăpușna. Este fiu de preot. A urmat școala primară în comuna sa natală Dudești, iar seminarul teologic la Chișinău, urmând să-și aleagă — după dorința tatălui său — cariera de preot. Terminând seminarul, se duce la Kiev, dar acolo nu urmează Academia de Teologie, ci se înscrie la Facultatea de Științe Naturale.

Ce gânduri și ce sentimente împleteau în sufletul său aceste două categorii de cunoștințe, cine ar putea bănuși imediat! Atât, că el frecventează mai curând Conservatorul de muzică, având alese aptitudini mai ales pentru vioară, pe care o învățase dela vârsta de zece ani.

Încă de pe când era în seminar, organizează și conduce corul central al Seminarului. În comuna sa natală organizează coruri bisericești și serbări cu caracter cultural.

După războiu și după unirea Basarabiei cu patria mamă, el se înscrie la Conservatorul de muzică din București, în timp ce urmează și la Facultatea de Drept.

După terminarea Conservatorului, este numit profesor de muzică la Tighina; iar în 1927, vine la Piatra Neamț și de atunci a funcționat fără întreruperi la Școala Normală de băieți, fiind în ultima vreme și cenzor al Comitetului școlar.

În vârtejul marelui război, lui Dimitriev i-a fost dat să înfrunte și el vremurile aspre și poate cele mai furtunoase vremuri, pe drumurile fără sfârșit ale pribegiei, în luptă cu înghețurile Rusiei și cu sălbătăcia oamenilor.

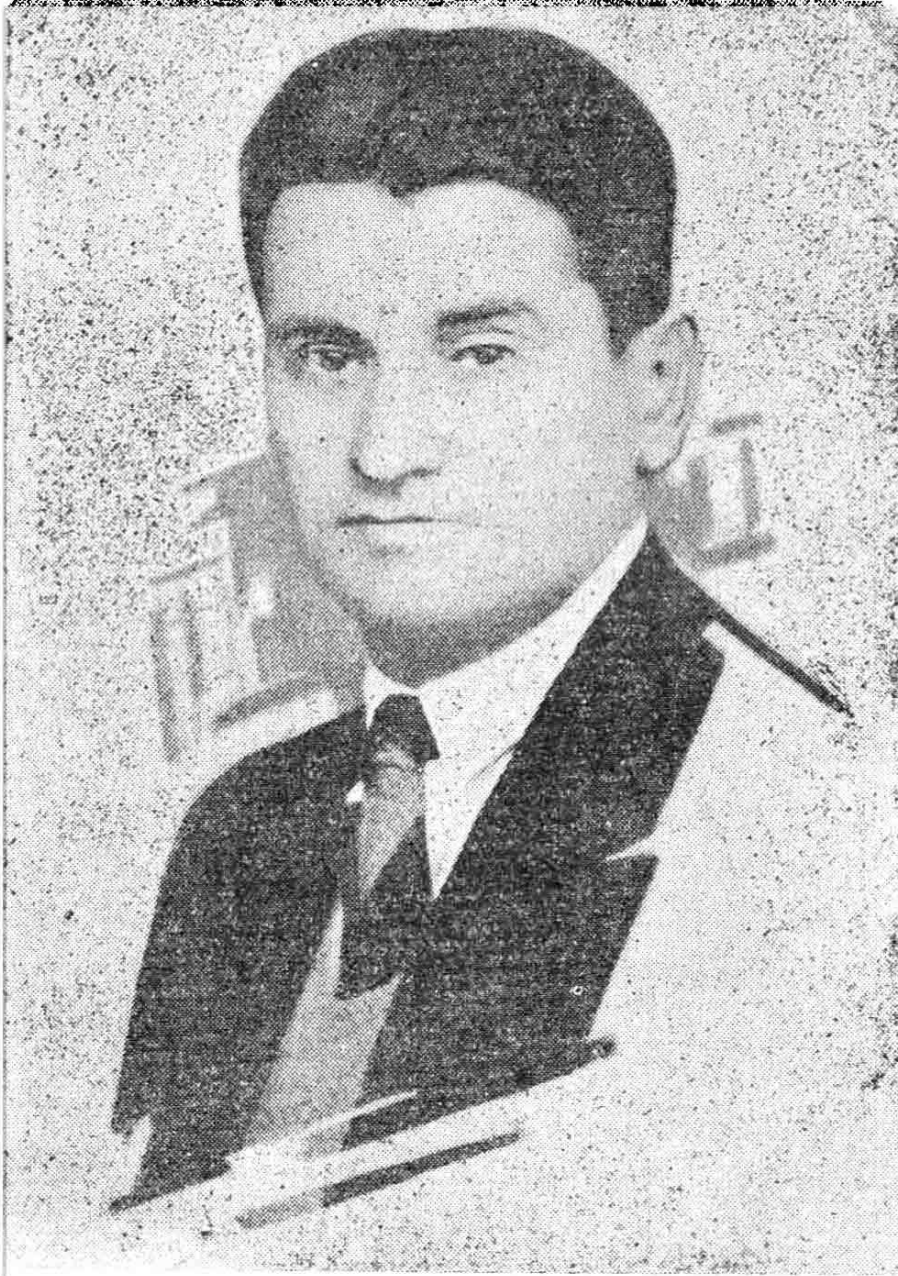
Când cronicarul întâmplător se va osteni să desfacă și din carapacea uitată a unei vieți de dascăl, momentele cumplitelor vijelii prin care e sortit de oameni să treacă maril anonimi ai suferinței, îl va găsi și pe Gheorghe Dimitriev în luptă aprigă cu drumurile dușmane și cu vânturile necruțătoare ale lumii, cucerind clipă cu clipă dreptul la vieață și câștigând pas cu pas din drumul lung al dorului de casa părintească din Moldova părinților săi.

Nu este mai mult sbucium și nu-s mai multe peripeții în vieața acelor care nesiliți se avântă în explorarea ținuturilor necunoscute, decât într'o vieață patriarhală și comună, pe care întorsătura bruscă a vremurilor o face să fie excepțională, Gheorghe Dimitriev a fost mereu în calea hogașurilor adverse.

peste care a trecut necruțătoare roata dințată a destinului.

Dar și în acest crâmpei de viață dramatică ne-am obișnui să vedem faza ultimă a unei realități necruțătoare.

Și totuși n'a fost așa! Biciuirea vremurilor și groaznicile furtuni au fost filtrate prin sufletul altfel instruit în plămădirea lui, Biciuirea vremurilor se prefăcea în acorduri și groaz-

Gheorghe Dimitriev
(1893-1939)

nicile furtuni în cântec, — subț puterea unui alt element: *armonia*. De aceea, el s'a pregătit să fie maestrul armoniilor nobile, pe care nimic nu le poate oferi mai desăvârșit ca muzica; viața lui însăși devenind apoi și expresia armoniei camaraderesti. Cu acest suflet nou și-a croit el destinul și s'a oprit pe meleagurile noastre de munte. De 12 ani aici, cine dintre Nemțeni nu-l cunoaște; blând, bun, prietenos; gata să-ți spună

cu farmec o mică întâmplare, să arunce o glumă plăcută, să te întrebe și să întreție un grup de prieteni prin cel mai simplu și mai laconic spirit.

Cine nu l-a văzut apoi la datorie? La catedră, unde a descrețit frunțile atâtor elevi, a înseninat sufletele și le-a făcut să glăsuiască de atâtea ori altfel decât stridența vorbelor și furtuna frazelor. Câte grupuri de școlari sau de oameni maturi n'au fost insuflate de viersul cântecelor noastre și de câteori n'a vibrat de emoție publicul care asista compact, fie la o mare sărbătorire, fie la un impresionant concert condus de Dimitrev! Din nervul viu al degetelor, întocmai ca dintr'o baghetă magică, se strecura în inimile cântăreților fluidul melodiilor, care au răscolit de atâtea ori sufletele noastre, ce nu puteau aduce altă recompensă decât frenezia aplauzelor.

Totuși o recompensă oficială nu a întârziat și aceasta a format și titlul mai înalt de cinste al profesorului de muzică, Gh. Dimitriev.

În 1932, cu prilejul comemorării a 500 ani dela moartea lui Alexandru cel Bun, la M-rea Bistrița, Dimitriev a condus corul general din localitate în prezența Majestății Sale Regelui, a Ministrului instrucțiunii de atunci, D-l D. Gusti, a inspectorilor de muzică și în mijlocul unei imense mulțimi, fiind viu aplaudat, felicitat de ministru și decorat cu Răsplata muncii clasa I.

Așa și-a cucerit și o glorie unanim recunoscută, cu atât mai mult, cu cât niciodată nu și-a trâmbițat meritele, căci modestia era constanta vieții sale.

Prezența lui totuși impunea. Colegii își amintesc cum în preajma unor serbări ocazionale, toată străduința noastră de a reface un cor oricât de cunoscut lăncezea; și, era de ajuns să apară Dimitriev, pentru ca și acordurile și încrederea tuturor să fie restabilite, iar frământările îndoelnice pe care ți le dă dibuirea să se prefacă în emoții copleșitoare.

Până în ultima clipă a vieții, Dimitriev a fost la datorie. Putea să nu vie la catedră, căci avea ucenici pregătiți de el gata să facă față împrejurărilor. Dar el avea conștiința lipsei lui, de aceea trecea peste suferință și tocmai prin aceasta el a sfințit dragostea funcțiunii pe care și-a ales-o. Și această dragoste de profesiune și-au tâlmăcit-o de atâtea ori elevii lui de ieri și de azi.

În cadrul unei zile de primăvară, cei mici — din clasa I l-au zugrăvit în duiioase compuneri. În cadrul școlii și al o-

relor de muzică, cei mai mari l-au săpat în sufletele lor ; sau l-am aliat cu natura care și-a cernut la moartea lui mărunț și trist podoaba lacrimilor sale.

O, dragi copii ai școlii ! Pricepeți voi oare legile misterioase ale firii ? Toată această zidire omenească măcinată de vreme nu-și găsește sens azi, decât în iubirea voastră curată și în lacrimile limpezi care vin să răsplătească și acum pe dascălii și educatorii cei mai buni, care dau în prima linie, an după an, tributul cel mai greu al vieții.

Și acuma, drag coleg, când ai pornit pe cel din urmă drum al veșniciei — care ne așteaptă pe toți — mai privește și mai ascultă.

Privește natura care plânge în floare, fiindcă atât de mult ai îndrăgit-o și ai crezut până la capăt în puterea ei binefăcătoare. Privește și ascultă simfonia ei de nimeni mai mult înțeleasă ca de sufletu-ți cu altfel de acorduri decât ale noastre. În sânul ei vei găsi culcușul cald și mai luminos, căci taina pe care i-ai smuls-o din crâncena ei vârtoare nu mai îngăduie să fii cu noi, nici la dureri nici la voioșie, ci te duce în minunata ei împărăție pe care nimeni și nimic nu o mai amenință.

Privește și ascultă cântece funebre, așa după cum singur le-ai organizat cu scumpii tăi școlari și spune îngerilor care te-au îndrăgit să aibă grijă de sufletele lor.

Privește la căminul văduvit și ascultă cum geme durerea unei soții care zădarnic te mai chiamă, și cum micul tău străjer Dan îți dă astăzi cel din urmă onor. O lume pe care tu ai învățat-o să cânte mereu, ai făcut-o și tu odată să plângă, căci :

Doamne, ce simfonie este aceasta care se desface din surul vremii atât de mohorâte și vădește prohodul firii sub semnul unei alte baghete neștiută de oameni ?

Doamne Dumnezeu, Sfinte Dumnezeu, iartă-l și-l așează în rândul celor dreți și buni. Eternă să-i fie amintirea !

V. T.

Lege pentru organizarea și folosirea **tineretului în caz de mobilizare**

Monitorul Oficial din 15 Mai a. c., publică următoarea lege :

ART. 1. — Tot tineretul (băieți între 7-18 ani și fete între 7-21 ani) este obligat a presta serviciu Patriei în cazul de mobilizare, sub ordinele Străjii Țării.

În scopul de a contribui la sporirea potențialului Națiunii, Straja Țării va organiza, pregăti și folosi acest tineret în raport cu vârsta, aptitudinile, capacitatea și pregătirea fiecăruia.

ART. 2. — Activitatea Străjii Țării pe timp de războiu va fi organizată și dirijată astfel ca prin întrebuințarea străjerilor (elor) în diferite însărcinări, ea să poată fi de folos real țării.

În acest scop, tineretul va fi întrebuințat pentru lucrări ușoare, completând mâna de lucru la munca generală și de mică specializare în industrii, asigurând totodată o parte din mâna de lucru necesară executării planului de muncă agricolă.

Va asigura completarea personalului necesar pentru buna funcționare a instituțiilor de stat și a organelor de apărare pasivă din interiorul țării.

Va completa efectivele organizațiilor sanitare și va contribui la opera socială și la solidaritatea națională.

ART. 3. — Toate autoritățile publice și instituțiile particulare sunt obligate să dea Străjii Țării, în mod efectiv, concursul necesar, asigurându-i prin aceasta posibilitatea unei cât mai bune pregătiri pentru misiunea sa în caz de războiu.

ART. 4. — Straja Țării va funcționa pe timpul războiului ca un Comandament independent al tineretului, activitatea sa fiind dirijată de către comandantul ei titular prin directive și instrucțiuni în raport cu misiunile ce i se vor da.

ART. 5. — Personalul militar activ din rezerva și milițiile armatei, precum și femeile mobilizabile conform Decretului-lege Nr. 3.236 din 1938, aflat în momentul decretării mobilizării la Comandamentul Străjii Țării sau la organele sale te-

ritoriale dela Comandamentele de Ținuturi și din Legiuni, vor rămâne mobilizați în funcțiunile respective.

Asigurările cadrelor teritoriale (comandanții de cohorte, stoluri și centurii) se va face de comun acord între Straja Țării și Ministerul Apărării Naționale (Marele Stat Major), fixându-se contingentele gradelor inferioare și claselor ofițerilor rezervă, precum și femeile mobilizate conform Decretului-lege Nr. 3.236 din 1938, care vor rămâne în Serviciul Străjii Țării astfel ca să se asigure pentru fiecare sat câte un comandant străjer (bărbat) și pentru fiecare stol și centurie câte o comandantă străjeră.

Cei hotărâți a rămâne la dispoziția Străjii Țării vor fi considerați mobilizați, ei putând fi întrebuițați de Comandamentul Străjii Țării oriunde nevoile de încadrare vor cere.

ART. 6. — Comandantul străjer (bărbat) mobilizat la comanda stolului din satul respectiv în timp de războiu, va ajuta la însumarea tuturor eforturilor sătești pentru nevoile generale.

ART. 7. — Personalul (bărbați și femei) care nu are obligații militare, aparținând Străjii Țării, atât cel din Comandament, cât și cel dela organele teritoriale va fi considerat rechiziționat pe data decretării mobilizării, în funcțiunile ce deține sau pentru funcțiunile ce i se vor da.

ART. 8. — Toate dispozițiunile contrare prezentei legi sunt și rămân abrogate.

Atențiune !

Dacă nu citești, plătești cu viața

Legea Apărării Antiaeriene a Teritoriului prevede că sunt obligați la instrucție, pentru apărare pasivă, 24 ore pe an, toți locuitorii țării între 7 și 60 de ani.

Prefecții de județe și primarii orașelor au întocmit programele de instrucție ale apărării pasive.

Populația țării este rugată să depună cel mai mare interes în a se instrui, fiind în interesul ei.

Cei ce vor fi găsiți de organele M. A. M. la 1 Septembrie 1940 că nu au asistat la 24 de ore de instrucție, vor fi sancționați conform art. 63 din Legea A. A. T., adică 1-30 zile de închisoare sau dela 500-2000 lei amendă.

Instrucțiuni pentru protecția contra atacurilor aeriene

I. MĂSURI PREMERGĂTOARE.

Luați măsuri ca iluminatul interior al apartamentelor de orice fel să fie făcut complet invizibil din afară.

Procurați-vă masca și trusa contra gazelor, învățați mânănuirea măștii și antrenați-vă în portul ei, luând parte la exercițiile și cursurile organizate de autorități.

Construiți-vă de îndată adăposturi contra gazelor și procurați-vă imediat materialul necesar pentru amenajarea subsolurilor existente.

Dacă nu aveți adăpost, trebuie să cunoașteți din vreme pe cel mai apropiat unde vă veți refugia.

Goliți imediat podurile locuințelor de orice fel de materiale inflamabile.

Intindeți pe suprafața podului un strat de nisip de 2 cm., iar la colțurile podului să se așeze câte o ladă de nisip și o lopată pentru a servi la stingerea bombelor incendiare.

Măsuri de luat la darea alarmei

Dacă vă aflați la domiciliu, stingeți luminile, trageți obloanele, etc., închideți contoarele de gaz și electricitate și duceți-vă în grabă la adăpostul cel mai apropiat, cu masca.

Astupați ieșirile adăpostului cu 2 pături umede, iar crăpăturile cu bucăți de stofă umedă.

Proptiți, dacă este posibil, tavanul adăpostului cu stâlpi de lemn, iar la ferestre puneți saci cu nisip.

Să se urce unul din membrii familiei, cu mai mult sânge rece, în pod, pentru a stinge bombele incendiare sau să localizeze un început de incendiu.

Dacă vă aflați departe de casă, grăbiți-vă la adăpostul cel mai apropiat, arătat de gardian; intrați în adăpost fără a vă îmbulzi.

Dacă v'a surprins un atac de gaze și nu ați avut timp să intrați în adăpost, aruncați-vă după un zid gros. Culcați-vă repede la pământ.

Dacă din întâmplare nu aveți masca asupra voastră, să puneți o cârpă udă la gură și nas și să rețineți respirația cât mai mult.

Să nu atingeți nici un obiect gazat (fie că s'ar afla la domiciliu sau pe stradă).

Să procedați așa cum spun instrucțiunile înscrise pe capacul trusei de gaze, aflate asupra oricărui locuitor și anume:

a) In caz de yperită (miros de muștar și stropi verzui-bruni): spălați imediat pielea cu apă și săpun; uscați bine și apoi pudrați cu praf de clorură de var; vă desbrăcați imediat, și hainele se vor fierbe într'un cazan (găleată) după care se vor usca la aer curat; spălați-vă ochii cu o soluție slabă de hipermanganat de potasiu sau acid boric. Beți un pahar cu apă caldă, în care s'a pus o lingură de bicarbonat de sodiu; Duceți-vă pentru vizitare și control la primul post de ajutor sanitar.

b) In caz de fosgenare (miros de mucegai sau fân stricat), stați liniștit și chemați medicul, iar până la venirea lui, luați următoarele măsuri: spălarea gurii și nasului cu o soluție slabă de hipermanganat; să înghițiți din trusa de gaze 2 perle eter (1-10 minute). Dacă nu au început vărsăturile, luați un pahar cu apă caldă.

Măsuri de luat la încetarea alarmei.

Nu părăsiți locuința și adăpostul, nu circulați pe străzi până ce nu se anunță încetarea alarmei. Feriți locurile gazate, marcate de echipele speciale.

Nu beți apă și nu atingeți sau consumați alimente; nu îmbrăcați haine, etc., bănuite că ar fi gazate, până ce nu s'a cerut avizul medicului sau al echipelor speciale. Aerisiți adăposturile sau pivnițele.

Locuitorii țării să nu aștepte însă totul dela Stat, ci să caute a se apăra singuri pe ei, familiile și aproapele lor.

Cea mai bună apărare contra pericolului aerochimic, este părăsirea orașelor mari și împrăștierea în comunele vecine sau la moșie, vie, conac fermă, rude, etc.

Comunicări

Abonamentul pe 1938 a expirat. Numele abonaților care au achitat abonamentul pe 1938 au fost publicate succesiv în revistele pe Oct.-Dec. 1938, Ianuarie-Martie 1939 și Aprilie-Iunie 1939.

Domnii abonați sunt rugați să-și reinnoiască abonamentul pe 1939, spre a li se putea trimite revista. Așteptăm și o colaborare mai largă din partea abonaților noștri, prin articole tot mai selecte și în acord cu apelul-program publicat în numărul 10-12 al revistei, pe Oct.-Dec. 1938 și Ianuarie-Martie, 1939.

Cine reține două numere din revistă se consideră abonat.

Abonamentele se plătesc numai în mâna casierului nostru, d-l C. Pricop, sau în mâna aceluia care are delegația scrisă a d-sale ori a comitetului.

Trimiterea revistei în două exemplare la Academia Română, la Universități ori la alte oficii de control cade numai în sarcina tipografiei. Orice schimbare de adresă, orice nemulțumire sau orice propunere se vor aduce la cunoștința redacției.

Revistele de schimb, manuscrisele și corespondența se vor trimite d-lui prof. Victor Țăranu, la Piatra-Neamț.

Manuscrisele se scriu citeț și pe o singură față de coală, spre a nu mai fi nevoiți a face transcrierea lor.

După o lună, toate manuscrisele se distrug.

Domnii abonați sunt rugați să refuze numerele tăiate sau deteriorate, spre a fi prezentate de noi Oficiului poștal.

Oficiul poștal Piatra-Neamț a dat dispoziții categorice ca revista să fie înmănată direct abonatului, cu borderou.

Achitarea abonamentului la timp asigură apariția revistei, cu toate greutățile impuse de împrejurări.
